

Krahlcsán Zsolt

MUK és HUKUK

A politikai rendőrség és az 1957. tavaszi „provokációk”

MUK (Márciusban Újra Kezdjük) – hirdették 1956 végén, 1957 elején a leverett forradalom és szabadságharc felélesztésben rendületlenül bízó hazafiak által készített rölapok, firkák, falfeliratok szerte az országban, elsősorban Budapesten, de a határokon túl is. Bár sokak számára – akik tisztában voltak Magyarország bel- és külpolitikai helyzetével, lehetőségeivel – egyértelmű volt, hogy ez a kísérlet vajmi kevés sikerrel, de annál több veszéllyel jár, ennek ellenére 1957 tavasza egyfajta „röplapháború” jegyében telt el. (Ugyanakkor a MUK, illetve a „Tavaszi” jelszó nemcsak, mint rölap, hanem – a dacos, harcos, lázadó attitűd kifejezéseiként – mint köszönési formula is ekkor terjedt el.) A március 15-ére időzített „újrakezdés”-re – a politikai rendőrség által szorgalmasan gyűjtött – rölapokon szólították fel az embereket. Egy ilyen rölap értelmében március 15-én 9 órától délután 2 óráig mindenki a főútvonalakon tartózkodjon, majd 2 és 3 óra között senki se legyen az utcán, 16-án reggeltől figyelmeztető, április 1-től pedig általános sztrájk legyen. Április 4-én pedig reggel 9 és délután 2 óra között ne legyen senki az utcákon, így tiltakozva a Kádár-kormány politikája és a forradalom leverése ellen.¹

A forradalom bukását követően a régi-új pártvezetés célja az elrettentés és a társadalmi szolidaritás megtörése volt, ezért a hatalom felkészült az újabb (fegyveres) konfrontációra. Decemberben, advent heteiben, vidéken éppúgy, mint Budapesten, sortüzeket vezényeltek a tüntetőkre.² A statáriális bíróságok ítéletei, a karhatalmista, „pufajkás” csoportok garázdálkodásai pedig tovább fokozták a megtorlást és a terrort. 1957 elejére a forradalom „utóvédharcait” a röpcédulázásokon, falfirkálásokon túl már „csak” a néhány illegalitásban szerkesztett, sokszorosított lap, illetve az Írószövetségnek, az Újságíró Szövetségnek, az üzemi munkástanácsoknak, a Nagy-Budapesti Munkástanácsnak a demonstratív kiállása, pusztá jelenléte, valamint a sztrájkok, a tüntetések, az elhurcoltak családtagjait segítő konspiratív adománygyűjtések jelentették. A tavasz kezdetére a MUK „csendes” terjedése, már inkább a hatalom, mint a társadalom cselekvőképességét jelezte, hiszen újabb nagyszabású letartóztatási hullám következett, csaknem hatezer embert vettek őrizetbe.³

A MUK fenyegetése a forradalom fegyveres leverését követően, a szovjet csapatok jelenléte mellett természetesen nem volt jelentős, bár bizonyos források szerint, voltak olyan csoportok – mint például a mecseki láthatatlanok maradéka – akik március 15-ére készülve valóban felvették egymással a kapcsolatot és arra készültek, hogy elrejtett fegyvereiket újra elővegyék.⁴ Ugyanakkor a Kádár-féle vezetés ezeket a röpcédulázásokat, falfestéseket, és az úgynevezett „ellenforradalmi” szervezkedéseket a saját céljaira kívánta felhasználni, a megtorlás, az elnyomás fokozására, annak propaganda eszközként való alkalmazására, ezáltal saját rendszerének erősítésére, stabilizálására. Ennek megfelelően a hatalom szította is az egyébként öngerjesztő folyamatot és mintegy „alátett” ennek a sajátos – a Kádár-rezsim és a társadalom egy jelentős része által űzött – kommunikációs csatának. A röplapháborúba csakhamar bekapcsolódtak a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány hívei is, hiszen válaszul a MUK jelszóra megjelentek az utcákon, a házfalakon a HUKUK („Ha Újra Kezditek, Újra Kaptok”) felirat, illetve a MUK átértelmezéseként a „Minden Uszítónak Kötelei” jelszavak is.⁵ Emellett – elképesztően cinikus módon – a politikai rendőrségen elkövetett visszaéléseket, ártatlan emberek meghurcoltatását, nem egy esetben meggyilkolását a „reakció” nyakába kívánták „varrni”. Szerintük a politikai nyomozó szervek lejáratása érdekében – egyes, nyilvánvalóan „jobboldali, fasiszta” rendőrök (?) – szándékos módon ártatlan, rendszerhez hű embereket, párttagokat, TSZ elnököket vertek meg.⁶

A Budapesti Forradalmi Karhatalmi Ezred III. zászlóaljának küldöttsége 1957. január 1-én felkereste Marosán Györgyöt a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) Ideiglenes Intéző Bizottságának, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormánynak a tagját és előadta az egység problémáit. A sértődött hangvételű feljegyzésben a december első napjaiban a „forradalmi kommunista elvtársakból” létrejött, mintegy 450 fős zászlóalj

tagjai úgy látták, hogy a párt mellőzi őket, nem kapnak komoly feladatot, rossz az ellátásuk, a fegyverzetük szálanalmasan gyenge, a fizetésük kevés. Panaszolták, hogy olyan igazolvánnyal látták el őket, amelyet a rendőrség nem fogad el és emiatt többüket előállították, illetve lefegyverezték. Véleményük szerint ennek az az oka, hogy a párt, illetve a rendőrség vezetői helytelenül ítélték meg az akkori (1956. decemberi, illetve 1957. januári) helyzetet, hiszen az „ellenforradalmat” még nem verték szét, rengeteg fegyver van még illetéktelen kezekben, fegyveres csoportok vannak szerte az országban. Ezért ezt írták: „ha nem erősítjük meg megfelelően a Népköztársaságunk fegyveres és biztonsági szerveit, akkor ha méreteiben nem is az október 23-i, de kisebb méretekben fegyveres harc, egyéni terror, tüntetés és a kitavaszkodás után arra alkalmas területen fegyveres csoportok megjelenése és garázdálkodása várható.”⁷ Kádár az MSZMP Intéző Bizottsága 1957. január 14-i ülésén a karhatalom helyzetéről készített beszámoló vitájában viszont úgy látta, hogy nincs reális, komoly erő, mely veszélyeztetné a régi-új rendszert: „Véleményem szerint az ellenforradalom nincs támadásban, és lényegében meg van verve. Ne fessünk rémképeket. Nincs támadás. Hullámok vannak. Ha elszigetelten harcolnak, az azt jelenti, hogy intervencióra számítottak. Az a tény – amely szintén ismert előttünk – hogy egyik nap mintha elvágták volna a harcot, azt jelenti, hogy megőrizték tartalékaikat, majd később, amikor látták, hogy politikailag alkalmas az időpont, újra előtörtek. Ami a fenyegető veszélyeket illeti, azok inkább politikai természetűek...”⁸

A fenti helyzetértékelések szerzői abban ugyan egyetértettek, hogy az „ellenforradalmi” veszély fennáll még, de annak mértékéről, illetve arról, hogy fegyveres vagy „csak” politikai konfliktus várható különbözőképpen vélekedtek. A karhatalom – melynek túlnyomó részét egykori ÁVH-sok alkották – az „ellenforradalmi” veszéllyel próbálta zsarolni a pártvezetést, s februárban egyre másra jelentek meg a belügyi tervezetek, melyek az 1957 tavaszán várható támadás leküzdésére figyelmeztettek.⁹ Többek közt a MUK fenyegetésére hivatkozva hozták létre 1957 februárjában az MSZMP „párthadseregét”, a munkásőrséget is.¹⁰ (A Tanácsköztársaság kikiáltásának 38. évfordulóján, 1957. március 21-én, tízezer géppisztolyos munkásőr demonstrálta a párt hatalmát Budapest utcáin.)

Már a munkásőrség megszervezése előtt a forradalom leverését követően a szovjetek és a románok hathatós támogatásával megindult az államvédelem újjászervezése is.¹¹ A forradalom alatt az államvédelem személyi állományának egy része „megingott” ugyan, de alapvetően ez volt az egyetlen szerve a korábbi államhatalomnak, amely – a határőrség egyes egységei mellett – a szovjet csapatok mellett harcolt a forradalom leveréséért. Münnich Ferenc, a kormány elnökének helyettese kapott megbízást a fegyveres erők és a közbiztonsági ügyek vitelére. Ez gyakorlatilag a honvédelmi és a belügyi, illetve az igazságügyi szervezet feletti jogosultságot jelentette. Az egyes vidéki államvédelmi szervek visszaállításának betiltásáról szóló november 7-i rendelet a rendőrség szervezetén belül létrehozta a politikai nyomozó osztályokat.¹² Így egy jelentősen megnagyobbodott, kibővített feladatokkal és hatáskörökkel bíró Országos Rendőr-főkapitányság jött létre, amely magába foglalta a feloszlott ÁVH feladatainak nagy részét átvevő Politikai Nyomozó Főosztályt is. A rendőrségen belül alakult politikai nyomozó osztályok a rendőrségi törvény módosításáról rendelkező, 1956. december 30-án kiadott 1956. évi 35. tvr. alapján, nyilvános jogi formában is átvették a megszüntetett ÁVH feladatait. A Politikai Nyomozó Főosztály 1957. április 9-én kivált az ORFK szervezetéből és a belügyminiszter közvetlen alárendeltségébe került.¹³

A Budapesti Rendőr főkapitányság szerveinek 1956. november 4-től március 31-ig terjedő időben végzett munkájáról szóló jelentése ugyan csak február közepére teszi a „MUK” jelszó felbukkanását, az Intéző Bizottság február 12-i ülésén külön napirendi pontként tárgyalták meg március 15. és április 4. megünneplését, kihangsúlyozva, hogy rendkívül körültekintően kell megszervezni az ünnepeket, kerülni kell az esetleges provokációkat, felvonulásokat, gyűléseket. Marosan György szerint: „Március 15-e most harci feladat lesz. Javasolom, maradjanak otthon a diákok és az iskolákban csak az utolsó órán legyen megemlékezés. Pártvonalon és szakszervezeti vonalon csináljunk munkás demonstrációkat, pl. a Petőfi-szobornál mi tartunk gyűlést, ott minket vertek szét a múltban is és nem a diákokat. [...] Ha hagyjuk magunkat visszaszorítani, akkor

provokáció lesz. Munkások dolgoznak az üzemben és Budapesten diákok lesznek az utcán. Ezt nem engedhetjük meg, sem Budapesten, sem a nagyobb városokban. Biztosítani kell, hogy a koszorúzás helyén munkások legyenek.” Az Intéző Bizottság határozata értelmében a statáriális tilalmak március 15-én is érvényben maradtak.

Az alább közölt források egyik csoportját a belügyminiszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, másik részét a BM különböző osztályai által készített elemző, értékelő jelentések, feljegyzések alkotják. Az első dokumentum egy tervezet, mely az 1957 tavaszán várható „ellenforradalmi” támadás ellen megteendő intézkedésekről számol be. Felsorolja milyen preventív rendelkezéseket kell életbe léptetni, részletesen taglalja a karhatalom, az erőszakszervezetek biztosítási intézkedéseit is. Javasolja továbbá, hogy az összes oktatási intézmény március 15-én zárva legyen, az ünnepségeket előtte napon szervezzék meg, ahol csak az Oktatási Minisztérium által összeállított „sillabusz” alapján (versek pontos jegyzéke) lehetne megtartani az ünnepségeket. Minden tömeges összefüvetelt megtiltana és csak a párt-és a kormány szervezte koszorúzást engedélyezné. A bírói, ügyészi apparátus átvizsgálná és február-március hónapokban „példás ítéleteket” hozna a fegyverrejtegetésért, szervezkedésért, röpcédulázásért elítéltek ügyében, és ezeket a sajtó útján széles körben propagálná is.

A 2. számú dokumentum egy magas rangú belügyi hivatalnok által a Daily Express-nek „kiszivárogtatott” – a Kádár-kormánynak az új felkelés szétzúzására készült – belügyminisztériumi tervezetről tudósít. A 3-5. sorszámú források a belügyminiszter helyettes és a Fegyveres Erők Minisztere által kiadott parancsok, utasítások, melyek – többek közt – a fegyverhasználatról, a tömegosztatási feladatokról, a hangadók kiemelésének módszeréről, illetve a kézigránát és könnygázgránát gyakorlatok elrendeléséről, rendelkezik.

A válogatás leginformatívabb dokumentuma az utolsó forrás, mely április 10-én – az „események” után – készült, így ez már az állambiztonsági és a politikai tapasztalatokat is összegzi. E szerint az „ellenforradalmi erők” több provokációs tervet is kidolgoztak, mint például az ENSZ-főtitkárának váratlan budapesti látogatása, mely alkalmat adott volna egy esetleges „véres verekedésre”, a Kádár-rezsim elleni tiltakozó megmozdulásokra, vagy a NATO parancsnokság – állítólagos – terve egy egyszerre, egy időben, több helyen (Magyarország, Lengyelország, Románia, Bulgária, Szovjetunió stb.) kirobbantandó fegyveres felkelésre. A dokumentum összeállítói szerint a MUK jelszó tartalmi változáson ment keresztül, mert míg február közepe előtt valódi fegyveres felkelésre buzdított, addig később már „csak” kormányellenes demonstrációra, békés tüntetésekre hívott fel. Törekvéseik fő iránya sem a közvetlen fegyveres harc kirobbantására, hanem a tömegbázis (a fegyverek) megtartására, minél több csoport létrehozására, illetve a hazafias érzésekre apellálva, a nemzeti kommunizmus jelszávába bújtatott ideológiai harcra irányult. A jelentés több statisztikával is szolgál, így megtudhatjuk, hogy – a budapesti és a Fejér megyei adatok nélkül - országosan február 15. és április 5. között 12.421 főt vettek őrizetbe, 5877 főt politikai bűncselekményért, fegyverrejtegetésért tartóztattak le, internáltak 3724 főt, és preventív őrizetbe (akiket 3-4 nap után szabadon engedtek) 8766 fő került. A közvetlenül március 15. előtt internáltak kevesebb, mint egyötöde volt csak „osztályidegen” – ami a jelentés készítőit aggodalommal töltötte el – de aztán az április 4-ét közvetlen megelőző időben őrizetbe vettek 32,5%-os nem munkás-paraszt származásúak aránya már elégedettebbé tette a jelentéstevőket.¹⁴ Ráadásul nyugodt szívvel írhatták, hogy: „a márciusi, áprilisi ünnepi napok minden különösebb esemény, nagyobb ellenséges provokáció nélkül zajlottak le.”

Dokumentumok

1. Tervezet az 1957. tavaszán várható ellenforradalmi támadás leküzdésére, 1957. február 12.

ORFK II. Főosztály
Elnöki Osztály
7-320/1957

Szigorúan titkos!

Tervezet
az 1957. tavaszán várható ellenforradalmi támadás leküzdésére

Az ellenforradalom fő katonai erőinek szétverése után igyekezett erőit szervezetteren kivonni. Rendelkezésünkre álló anyagok alapján megállapítható, hogy ezek az erők 1957. március hónapban újabb nagyszabású ellenforradalmi provokációra készülnek. Az előkészítő munkában kiemelkedő szerepe van az imperialista rádiók adásainak, fasiszta emigrációs szervezeteknek.

Az ellenforradalmi erők előkészítő munkálataival kapcsolatban az alábbi fő adatokkal rendelkezünk:

Az ellenforradalmi előkészületekben legjelentősebb helyet foglalja el március 15. illetve április 4-re való felkészülés, a felderített illegális szervezkedések, burzsoá politikai erők tömörülései, valamint az egyetemeken és a különböző iskolákban széles körben folyik sovinszta, nacionalista, szovjet és kommunistaellenes uszítás. A fasiszta múltú, fegyveres harcokban részt vett ellenforradalmi elemek aktívan támaszkodnak a munkástanácsokon belül megbúvó ellenforradalmi elemekre. Komoly aknamunkát fejtenek ki még a jobboldali szociáldemokraták.

Az előkészítés egyre erőteljesebben folyik röpcédulák útján. A fővárosban, valamint Győr-és Hajdú megyékben, feltehetően egyetemi és főiskolai körökből származó röpcédula arra hív fel, hogy az ellenforradalmi követelések nem teljesítése esetén március 15-én délután 2-3 óra között senki ne tartózkodjon az utcán. Március 16-án reggeltől általános figyelmeztető sztrájk és április 1-től általános sztrájk legyen a „végső győzelemig”. Láncszerűen terjesztik azt a röpcédula fajtát, amely arra hív fel, hogy március 15-én nemcsak a diákok és a hivatalnokok, hanem a munkások se dolgozzanak, délelőtt 9 órától délután 2 óráig mindenki a főútvonalakon tartózkodjék – feltehetően, hogy a tömegek utcán tartózkodását provokációs célra felhasználják. Ugyanez a röpcédula felhív arra, hogy április 4-én délelőtt 9 órától délután 2 óráig senki ne mozduljon ki lakásáról. Ezek, valamint más röpcédulák felhívják a munkások figyelmét a passzív szabotázsra.

A röpcédulázások mellett az utóbbi napokban széles körben elterjedt a MUK köszöntés.

A tanítás januári beindítása óta közép-és általános iskolákban gyakran fordultak elő párt-és kormány, valamint szovjetellenes provokációk.

Január második felétől kezdve kezdett nagyobb méreteket ölteni a klerikális reakció tevékenysége és több hittanra nem járó és oroszul tanuló diák ellen követtek el provokációt.

Mindezekből megállapítható, hogy bár az ellenforradalom fő fegyveres erőit szétvertük, az ellenforradalmi tevékenység még ma is rendkívül széles méretekben folyik és most folyik a lélektani és politikai előkészítése egy újabb nyílt ellenforradalmi provokáció kirobbantásának. Különösen veszélyes ez a tevékenység azért, mert a tömegek hazafias érzésére építik és még igen sok fegyver van az ellenforradalmárok kezén.

A fentieket figyelembe véve március hónapra várható ellenforradalmi provokáció leküzdésére az alábbi intézkedések megtételét javasoljuk:

I.

Preventív intézkedések

1. Az operatív szerveknél jelenleg feldolgozás alatt álló szervezkedési, kém-, kártevés gyanús, fegyverrejtegetési, stb. ügyekben a feldolgozást úgy kell meggyorsítani, hogy ezek realizálása 1957. március 10-ig megtörténjen. Azokban az ügyekben, ahol megfelelő jogi erejű bizonyítékok hiányában bírósági eljárás nem indítható, a legveszélyesebb elemeket közbiztonsági őrizet alá kell helyezni.
2. Az operatív szerveknek az elkövetkezendő hetekben fokozottabban kell megfelelő bizonyító adatok esetén – elsősorban osztályidegen, fasiszta, valamint huligán elemek köréből – internálásokat foganatosítani úgy, hogy ezek 1957. március 10-ig

befejezést nyerjenek. Ugyanakkor széles körben szükséges alkalmazni a megtévedt, vagy befolyásolt személyeknél (munkástanács tagok, műszaki értelmiség, pedagógusok, diákok, stb.) a figyelmeztetés módszerét. Egyes jelentősebb személyek esetében indokoltnak látszik, hogy ilyen jellegű beszélgetéseket a Belügyminisztérium vezetői folytassanak.

3. Az állambiztonsági munkát végző szervek a Politikai Főosztály Nyilvántartó alosztálya felhasználásával 1957. március 5-ig a területileg illetékes rendőri szerveknek adják át mindazon osztályidegen, fasiszta múltú, jelenleg is aktív ellenséges személyek névsorát, akiket március 10. és 17-e között preventív őrizet alá kell venni. A preventív intézkedéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy ennek az üzemek, intézmények, dolgozó tömegek felé káros kihatásai ne legyenek. Különös gondot kell fordítani ilyen preventív őrizetbe vételekre nagyobb ipari központokban, egyetemi városokban, mint Miskolc, Győr, Debrecen, Pécs, Szeged, stb.
4. Meg kell vizsgálni a népgazdaság különösen fontos területein a hadi-és nehézipari üzemeket, erőműveket, vasút, posta és a repülés legérzékenyebb gócait, a robbanó anyag és gyúlékony anyagok tárolási helyeit, a népgazdaság irányító csúcs-szerveit, a kulturális élet központjait, valamint az egyetemek és alsóbb iskolák területeit. E területeken azokat a személyeket, akik az ellenforradalom alatt súlyosan kompromittáltak magukat, aktív ellenséges tevékenységet folytattak, társadalmi veszélyességük különösen nagy, rövid idő alatt ezekről a helyekről el kell távolítani, áthelyezni, vagy alacsonyabb munkakörbe helyezni. Az operatív szervek március 1-ig állítsák össze ezek névsorát megfelelő indoklással és azt a Politikai Főosztály vezetője a párt Intéző Bizottságának küldje meg a szükséges intézkedések megtétele céljából.
5. Javasoljuk a rendőri felügyelet bevezetését.¹⁵ A BM Elnöki Főosztály Jogi Osztálya a Legfőbb Ügyészséggel egyetértésben dolgozza ki az új jogszabályokat és ennek megfelelő végrehajtási utasítást. (Az Elnöki Főosztály Jogi Osztálya ezt már készíti.)
6. Javasoljuk, hogy 1957. március 15-ig mindazokat a politikai és köztörvényes elítélteket, akiknek szabadlábon hagyása a rend és közbiztonság szempontjából különösképpen veszélyes, vigyék vissza a börtönbe. Arra vonatkozóan, hogy milyen kategóriákat szükséges a börtönökbe visszavinni a Politikai Főosztály 1957. március 1-ig tegye meg javaslatát.
7. Március és április hónapban állambiztonsági érdekből minimálisra kell korlátozni nyugati állampolgárságú személyek beutazását. A külföldi beutazók tartózkodását rövid időre kell korlátozni. A hazatelepítési központokba március 15-ét megelőző napokban érkezők kiengedését csak március 15-e után néhány nappal kell foganatosítani.
8. Ki kell szélesíteni a nyugatról, különösen Ausztria és Nyugat-Németország felől érkező, valamint a belső levelezés ellenőrzését. Az uszító, ellenséges hangulatot szító leveleket, röpcédulókat és egyéb más küldeményeket a forgalomból ki kell vonni, ilyen akciókat kezdeményező személyeket gyors feldolgozás alá kell vonni.
9. A Kémelhárító Csoportfőnökség március elejétől kezdve a nyugati követségek legaktívabb beosztottait vonja erőteljes figyelés alá. Ugyanakkor biztosítani kell a IX/8., IX/9. rendszabály¹⁶ széleskörű alkalmazását is ebben az időben.
10. Figyelembe véve azokat a jelzéseket, amelyek rendzavarást, ellenséges akciókat jeleznek, sürgős intézkedéseket kell tenni a közönséges bűnözőkkel szemben. Javasoljuk, hogy az ország területén rendőri karhatalmi szerveink szorosan együttműködve a rendőri operatív szervekkel tervszerű átfésüléseket hajtsanak végre a közismert bűntanyákon abból a célból, hogy a nagy számban szabadlábon lévő és garázdálkodó bűnözők még március 15-e előtt börtönbe kerüljenek. A rendőri szervek szükség szerint alkalmazzák a preventív őrizetbe vételt a fent érintett időpontban.
11. A karhatalmi szervek az állambiztonsági operatív szervekkel együttműködve az elkövetkezendő időkben széleskörű razziákat, területátfésülést, házkutatást és igazoltatásokat tartsanak elsősorban azokon a területeken, ahol fennáll a valószínűsége annak, hogy fegyvert, robbanóanyagot rejtegetnek, illetve, hogy illegalitásban élő bűnöző személyek tartózkodhatnak. Elsősorban a fővárost körülvevő községekben, az alvilág által kedvelt helyeken, az ellenforradalom által erősen

fertőzött VIII. és IX. kerületekben, a Pilis, Vértes, Bakony-hegység egyes területein, valamint a fővárost körülvevő hegyekben, ahol nagyszámú olyan barlang van, amely fegyver és robbanóanyag elrejtésére alkalmas.

12. Utasítást kell kiadni az összes karhatalmi és rendőri szervezetnek, hogy járőrözéseik során különös figyelmet fordítsanak ellenséges tartalmú röpcédulák és falragaszok terjesztőinek elfogására. Az éjszakai járőrözést használják fel röpcédulák összeszedésére, falragaszok eltávolítására, stb., hogy azok ne kerüljenek a lakosság kezébe.

II.

Biztosítási intézkedések

1. El kell érni, hogy 1957. február 20-ig az összes operatív szervek a korábbi teljes hálózathoz azzal a részével, amely továbbra is használható, teremtsék meg a kapcsolatot, valamint a korábban kizárt, de jelenleg felhasználható hálózatot ugyancsak használják fel elsősorban a terror-és diverziós jellegű cselekmények, a fegyveres szervezkedések és az ellenforradalom tavaszi várható támadásának felderítésére, gyors feldolgozására. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy megfelelő hivatalos, elvtársi kapcsolatokon keresztül is tájékoztatva legyenek az illetékes operatív szervek az ellenséges tevékenységről, várható akciókról, egyes vállalatok, intézmények belső helyzetéről. Szükség szerint az érintett szervek használják fel hivatalos kapcsolataikat, kommunistákat és becsületes pártönkívülieket az ellenforradalom várható akcióinak elhárítására.
2. Az érintett operatív szervek vezetői biztosítsák, hogy március 15-én, április 4-én és május 1-jén, valamint az ezeket megelőző és követő napokban az intézmények megbízható vezetői és beosztottai tartsanak ügyeleti és őrségi szolgálatot. Az ORFK Politikai Főosztálya, a Budapesti Rendőr főkapitányság Politikai Osztálya február 25-ig készítse el azoknak az objektumoknak a névsorát, amelyeket karhatalommal biztosítani kell (Rádió, érzékenyebb telefonközpontok, fegyverraktárak, stb.), a többi területeket úgy kell biztosítani, hogy a budapesti rendet védő karhatalom különböző tartalék-központokat szervezzen és szükség esetén onnan küldje ki a szükséges erőket. A karhatalmi őrségek szervezésénél ügyelni kell arra, hogy a karhatalmi erőt ne aprózzák el, hogy a fő erők ütőképes állapotban legyenek.
3. 1957. február 20-ig a rendőri, honvédelmi, karhatalmi parancsnokság részletes intézkedési tervet dolgozzon ki a fenti időpontokban végrehajtandó járőrszolgálatra, megfelelő tartalékok képzésére, egyes veszélyeztetett helyeken a karhatalom felhasználására, gyors átcsoportosítására, stb. Javasoljuk, hogy a karhatalom legmegbízhatóbb egységeit 1957. március 1-ig kézi tűzfegyvereken kívül nagyobb hatású fegyverekkel szereljék fel.
4. Javasoljuk, hogy a karhatalom jelenleg folyó átszervezését március 1-ig fejezzék be, amennyiben nem fejezhető be, úgy állítsák le, mert fennáll annak veszélye, hogy a karhatalom a legexponáltabb időszakban átszervezési folyamat következtében meggyengül. Javasoljuk, hogy március és április hónapokban a Fegyveres Erők Minisztere nevezzen ki közös karhatalmi parancsnokságot, jelölje meg az hol székeljen és ezekben az időpontokban honnan irányítsa a karhatalom munkáját.
5. A Politikai Nyomozó Főosztály március 1-ig készítse el azoknak a telefonvonalaknak a jegyzékét, amelyeknek a szoros ellenőrzését március 15-i biztosítással kapcsolatban be kell vezetni. Külön jelöljék meg azokat a telefonvonalakat, amelyeknek ebben az időszakban való kikapcsolása indokoltnak látszik. Március 1-ig készítsenek külön kimutatást arról, milyen más operatív-technikai rendszabályokat kívánnak még alkalmazni és mely területeken.
6. A hírszerzés és kémelhárítás, a Határőrség felderítő szervei, valamint más operatív szervek határon túli felderítéssel foglalkozó ügynökségét megfelelő módon el kell igazítani a várható határ-provokációk, ellenforradalmi csoportok határon való átdobása és a határon túli helyzet, a várható ellenforradalmi akciók időben történő felderítésére.

7. Utasítani kell az összes vizsgálati szerveket, hazatelepítési központokat, hogy a jelenleg őrizetben lévő és a jövőben letartóztatásra kerülő személyeket, hazatelepülőket minden esetben hallgassák ki az ellenforradalmi elemek március 15-ével, vagy általában a tavasz folyamán várható ellenséges tevékenységével kapcsolatban. Ha ezen keresztül megfelelő adatok tudomására jutnak, a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg.
8. A határon történő nagyszámú átszivárgás megakadályozása érdekében szükséges a Határőrség megerősítése. Javasoljuk, hogy az északi és keleti határról megfelelő erőket irányítsanak a nyugati és déli határra. Ezzel párhuzamosan az északi és keleti határ megerősítése érdekében célszerűnek látszik érintkezésbe lépni a szovjet, román és csehszlovák határőrizeti szervekkel, hogy az érintett határszakaszokon saját határőrizeti szerveik megerősítésével biztosítsák ezen határszakaszok megfelelő ellenőrzését.
Javasoljuk, hogy a március 15. és április 4-e közötti időpontokban a Határőrség Parancsnokságáról a nélkülözhető valamennyi tisztet a nyugati és déli határszakasz megerősítésére vezényeljék ki.
Azokat a becsületes kommunistákat, akiket a pártapparátusból, egyéb területekről leépítettek, elbocsátottak és jelenleg nagy számban kisipari szövetkezetekbe, vagy más nem fontos területeken dolgoznak, irányítsák határőr szerveink megerősítésére.
9. A határőrizet megerősítése érdekében indokolt a határterület legérzékenyebb pontjain jelzőberendezések felszerelését azonnal megkezdeni.
10. Meg kell vizsgálni a Határőrség és a Pénzügyminisztériumhoz tartozó Vámőrség személyi állományát. Mindazokat a határőr és vámőrtiszteket, akik október 23-a után Ausztriába szöktek március 1-ig a Határőrségtől és a Vámőrségtől el kell bocsátani.
11. A határvédelem fokozottabb ellenőrzése céljából utasítani kell a Határőrséget, hogy ezen időszakban fokozottabban ellenőrizze a hazánkba beérkező vöröskeresztes és egyéb nyugatról érkező szállítmányokat.
Megjegyezzük, hogy a Magyar Vöröskeresztnél folyó ellenséges tevékenység felszámolására, az ezzel kapcsolatban teendő intézkedésekre 1957. március 5-ig javaslat készül.
12. Utasítani kell a Büntetés végrehajtási Őrség Parancsnokságát, dolgozzon ki részletes intézkedési tervet március 10-től kezdődően a büntetőintézetekben elhelyezett bűnözők fokozottabb biztosítására. A büntetőintézetekben ezen időszakban a mozgást a legminimálisabbra kell csökkenteni, fokozottabb mértékben meg kell szervezni a belső ellenőrzést, a kitörés veszélyének elhárítása érdekében.
13. Biztosítani kell, hogy az ellenforradalom várható támadásairól a március 15-ével kapcsolatos ellenséges tevékenységgel kapcsolatos minden jelentés, adat a Belügyminisztérium Tájékoztató Alosztályához jusson be, hogy a Minisztérium és a Párt vezetői összességében lássák az ellenforradalom várható akcióit.

III.

Egyéb intézkedések

1. Utasítani kell az Oktatásügyi Minisztériumot, rendelje el, hogy az összes iskolák, főiskolák, egyetemek március 15-én zárva legyenek, oda senki, sem a tanárok, sem a hallgatók ne menjenek be. A március 15-i ünnepségeket március 13-án és 14-én szervezzék meg. A Minisztérium készítsen elő egy silabuszt és kötelezze a tanárokat ennek a szövegnek a felolvasására azzal, hogy az ünnepségeken más szöveget nem olvashatnak fel. A silabusz tartalmazza azoknak a verseknek a pontos jegyzékét is, amelyeket az ünnepségek során elő lehet adni. A legfontosabb közép- és főiskolákra a Fővárosi Tanács Oktatási Osztályáról, az egyetemekre az Oktatásügyi Minisztériumból felelős elvtársak menjenek ki és az ünnepségeken vegyenek részt. Fel kell hívni a párt figyelmét, hogy minden március 15-ével kapcsolatos műsort, a rádió és más kulturmegnyilvánulás műsorát szorosan ellenőrizze. Az Országos Rendőr főkapitányság vezetője adjon ki egy rendeletet, amelyet a sajtóban és a rádióban hozzanak nyilvánosságra, hogy március 15-én minden tömeges összejövetelt megtilt,

ugyanakkor párt-és kormány vonalon szervezzünk koszorúzást és ünnepségeket, amelyeken biztosítsuk a résztvevők összetételével, hogy semmiféle provokáció ezeken az ünnepségeken ne fordulhasson elő.¹⁷

2. Figyelemmel arra, hogy röplapokon keresztül propaganda folyik annak érdekében, hogy március 15-én délelőtt 9 órától 2 óráig a tömegek menjenek ki az utcára, a főútvonalakra, szükséges, hogy ezen útvonalak ellenőrzését megszervezzük. Az ellenőrzés részletes tervét a Budapesti Rendőr főkapitányság vezetője dolgozza ki.
3. Célszerűnek látszik sürgős intézkedést tenni az ügyészi és bírói apparátus megszilárdítására, a meg nem felelők eltávolítására. Biztosítani kell, hogy 1957. február és március hónapokban fegyverrejtegetésért, terror, diverziós cselekmények elkövetéséért, szervezkedésben való részvételért, röpcédula terjesztésért, valamint más politikai bűncselekményekért őrizetbe vett személyek ügyét gyorsan vizsgálják ki, és példás ítéletet hozzanak, amelyet a sajtó megfelelően kommentálva hozzon nyilvánosságra, hogy ezektől az ellenforradalmi személyeket elrettentsék.
4. A belső helyzet megszilárdítása érdekében elengedhetetlenül szükséges megfelelő intézkedések megtétele annak érdekében, hogy 1957. március 1-ig a fegyveres szerveknél a kompromittált vezetőket, főtisztakat és tiszteket távolítsák el. A megfelelő tisztogatást a fenti határidőig a fegyveres szervek legalsóbb egységéig végig kell vinni.

IV.

1. Az 1957. tavaszán várható ellenforradalmi provokáció leküzdése érdekében megteendő állambiztonsági, rendőri, karhatalmi intézkedések összehangolása, ellenőrzése és irányítása céljából javasoljuk egy operatív bizottság létrehozását, amelynek tagjai legyenek:

a Politikai Nyomozó Főosztály,
a Budapesti Rendőr-főkapitányság,
az Országos Rendőr-főkapitányság,
az operatív csoportfőnökségek,
a Határőrség Főparancsnoksága,
a Honvédség Karhatalmi Parancsnoksága egy-egy tagja (vezetője, vagy helyettese).

Az Operatív Bizottság a Kollégium által elfogadott irányelvek alapján dolgozzon ki parancsot, mely tartalmazza az összes fegyveres erőkhöz tartozó szervek feladatait. A parancsot a Fegyveres Erők Minisztere adja ki. Ezen parancs alapján a szervek vezetői 1957. március 1-ig dolgozzák ki részletes, konkrét intézkedési tervüket. A terveket az Operatív Bizottság tagjai vitassák meg és hagyják jóvá, ellenőrizték az intézkedési tervek végrehajtását.

2. Az Operatív Bizottság dolgozza ki ellenforradalmi provokációk esetén megteendő karhatalmi intézkedések tervét.

Budapest, 1957. február 12.

[ÁBTL 1. 6. Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztálya iratai. Géppel írt szöveg, rajta Radványi Kálmán rendőr őrnagy, osztályvezető aláírása, valamint egy olvashatatlan aláírás.]

2. Tájékoztató jelentés a Daily Express írásáról, 1957. február 20.

Belügyminisztérium
Központi Tájékoztató és Értékelő Osztály

Szigorúan titkos!

Tájékoztató jelentés
Budapest, 1957. február 20.

A Magyar Távirati Iroda február 20-i bizalmas kiadványában (piros csíkos) az alábbi közlemény jelent meg:

„MTI London, 1957. február 19.

A Daily Express a március 15-ére tervezett letartóztatásokról

A Daily Express írja:

A budapesti angol követség megkapta a Kádár-kormány tervét arról, hogyan zúzza szét az esetleges új felkelést. A terv 20 000 személy letartóztatásával járna március 15-én, az 1848-i forradalom évfordulóján. Az egész országban elterjedt az új jelszó: MUK, azaz Márciusban Újból Kezdjük. Az oroszok kiadták a parancsot: mindenáron el kell nyomni az olyan tüntetéseket, amelyek a Vörös Hadsereg beavatkozását tennék szükségessé. Az ok a Kreml által elrendelt „legyünk ismét jó pajtások” irány. A magyar Belügyminisztérium egyik magas rangú hivatalnoka engedte a letartóztatási terv kiszivárgását. A tervek azt mutatják, hogy a titkos rendőrség az egész országban névsorokat készített diákokról, tanítókról, írókról, feloszlott munkástanácsok tagjairól, és mindazokról, akik bármilyen szinten vezető szerepet vihetnek az új felkelés szításában.”

A másolat hitelül:

[ÁBTL 1. 6. Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztály iratai. Aláírás nélküli, géppel írt másolat.]

3. A belügyminiszter-helyettes 5. sz. parancsa a márciusi provokációval szembeni fellépéséről, 1957. február 20.

BM Országos Rendőr főkapitányság

Szigorúan titkos!

Szám: 8-70/1957

Sorszám: 51

A Magyar Népköztársaság Belügyminiszter-helyettesének
5. sz. parancsa
Budapest, 1957. február hó 20.

Az ellenforradalmi propaganda az 1956. október 23-i események megismétlésére március hónapban fegyveres felkelésre, tüntetésre és egyéb ellenforradalmi provokációra uszít. Népünk nyugalmanak és az ország rendjének biztosítása érdekében a Belügyminisztérium valamennyi szervének a leghatározottabban fel kell lépnie minden provokációval szemben, és el kell érni, hogy az események menetét – állandó támadással – mi irányítsuk és biztosítani tudjuk népünk nyugalma.

Ellenséges provokációkkal főleg március 15-re, március 23-ra vagy április 4-re lehet számítani.¹⁸ A felkészülést már most meg kell kezdeni. A felkészülés célja, hogy a BM szervek állandó kezdeményezése, akciók következtében az ellenség védelemre, visszahúzódásra kényszerüljön. Nem szabad az intézkedéseket úgy tervezni, hogy azok csak az említett dátumokra vonatkozzanak. Az intézkedéseket egész március hónapra és április elejére kell megtervezni.

Várható, hogy az ellenforradalom nemcsak városokban, hanem falun is próbálkozik majd zavarkeltéssel, kihasználva a még meg nem oldott problémákat. Ezért ezt a körülményt valamennyi rendőrfőkapitány a tervek elkészítésénél és az intézkedésnél vegye figyelembe.

A fegyveres szervek egységes fellépése érdekében:

megparancsolom:

I.

1. Valamennyi megyei (budapesti) rendőr főkapitányságon a jelen parancs kézhezvételétől számított 24 órán belül operatív bizottságot kell létrehozni.

A bizottság vezetője: a megyei rendőrfőkapitány (vagy helyettese)

Tagjai: politikai nyomozó osztály vezetője,
bűnügyi osztály vezetője,
közrendvédelmi osztály vezetője,
rendőri karhatalom parancsnoka,
honvéd helyőrség (vagy karhatalom) parancsnoka.

A bizottságba meg kell hívni a megyei (budapesti) MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottságának egy tagját.

A bizottság vezetője köteles állandó kapcsolatot tartani a helyi szovjet parancsnokkal és őt az eseményekről, továbbá a tett vagy teendő intézkedésekről tájékoztatni.

A bizottság feladata:

Értékelni a megye közbiztonsági helyzetét, a lakosság hangulatát, megszervezni a végrehajtandó akciókat, biztosítani az összeköttetést az alsó és felsőbb szervekkel, intézkedéseket tenni a készülségi szolgálat ellátására.

2. A készülségi szolgálatot az alábbiak szerint rendelem el:

a) Március 5-én 8 h-tól március 10-én 8 h-ig a megyei rendőri karhatalmi egység szolgálatát úgy kell megszervezni, hogy állományának kétharmad része készülségben legyen.

b) Március 10-én 8 h-tól március 14-én 8 h-ig a közrendvédelmi és közlekedésrendészeti apparátus, továbbá a megyei karhatalom részére teljes készülség. A készülség ideje alatt a személyi állomány 10 %-át lehet elengedni tisztálkodás, ruházat váltás, stb. címén, rövid időre. A vidéken lakókat úgy kell felkészíteni, hogy az adott időben ne menjenek haza.

c) Március 14-én 8 h-tól március 16-án 8 h-ig a megye teljes személyi állománya részére szigorú készülség. (Ez alól csak a női beosztottakat lehet felmenteni úgy, hogy a szükséges hírósszeköttetés és jelentőszolgálat biztosítva legyen.)

d) Március 16-án 8 h-tól az elrendelt szigorú készülséget fokozatosan fel kell oldani, figyelembe véve a helyi és a környező megyék helyzetét.

e) Március 22-én 17 h-tól 24-én 8 h-ig a politikai, a bűnügyi nyomozók, karhatalom, közrendvédelem, közlekedés rendészet részére készülség.

Felhívom Főkapitány bajtárs figyelmét, hogy a készülségi és egyéb szolgálatot a fenti időpontokban úgy szervezze meg, hogy a személyi állomány ki ne fáradjon. A készülségek időpontját a helyi viszonyoktól függően úgy lehet változtatni, hogy vagy előbb rendelik el azt, vagy később oldják fel.

II.

Az ellenséges tevékenység megelőzése és leleplezése érdekében az alábbi intézkedéseket kell tenni:

Operatív vonalon:

1. A felülvizsgált és ismételten munkába állított ügynökséget úgy kell mozgatni, hogy rajtuk keresztül értesüléseket szerezzenek az ellenséges személyek mozgásáról, tevékenységéről. Ennek érdekében:

a) a kapcsolattartó nyomozók március 1-ig teremtsenek kapcsolatot, adjanak részletes eligazítást a feladatokra és a találkozókat március 1-től rövid időközökbe ütemezzék be,

b) a kapott anyagokat kötelesek a vezetők azonnal ellenőrizni, értékelni és az esetleges intézkedésekben segítséget nyújtani,

c) meg kell szervezni, hogy a nyomozók nyomozati tevékenységük közben is végezzenek felderítő munkát,

- d) az őrizeteket minden esetben ki kell hallgatni arra, hogy milyen esetleges ellenforradalmi cselekményről, készülségről tudnak.
Ezen adatokat fel kell használni.
- [2.] Fokozott mértékben fel kell deríteni az elrejtett fegyvereket, a szökött rabokat, s a körözött személyeket.
Ennek érdekében:
- a) a személyi állomány bevonásával, a felderített adatok, jelzések és a rendelkezésre álló adatok értékelése alapján, akciókat kell szervezni a fertőzött területek megtisztítása érdekében.
A nem kívánatos elemek kivonása céljából hatékonyabban kell alkalmazni a közbiztonsági őrizetbe vételt, elsősorban osztályidegen, fasiszta, huligán elemek köréből. Ezt a munkát március 10-ig be kell fejezni,
 - b) március 10-től 17-ig alkalmazni kell a preventív őrizetbe vételt azon személyekkel szemben, akiknek szabadlábon hagyása, magatartásuk miatt a közrendre veszélyes,
 - c) tervszerű beütemezés szerint razziaszerűen ellenőrizni kell az összes nyilvános helyeket. A razzián részt vevő személyeket ki kell oktatni a végrehajtással kapcsolatos feladatokra,
 - d) a jelenleg feldolgozás alatt álló szervezkedési, fegyverrejtegetési, terror, diverziós ügyekben a feldolgozást úgy kell meggyorsítani, hogy ezek realizálása március 10-ig megtörténjen.
- 3. Fokozott mértékben ellenőrizni kell a robbanóanyag raktárakat, fegyver és lőszerraktárakat és a sokszorosítógépeket. (Az igazgatásrendészeti beosztottakkal közösen.)
 - 4. A hivatalos kapcsolatot fel kell használni értesülések szerzésére, ellenőrizni kell a lakosság árú ellátását. Az árú ellátás terén mutatkozó zavarok esetén az illetékes szerveknek azonnal intézkedni kell.
 - 5. Biztosítani kell, hogy az objektumokban lévő mérgező anyagokhoz illetéktelenek hozzá ne férhessenek.
 - 6. Fokozott figyelmet kell fordítani az állami gazdaságokra, termelőszövetkezetekre, gépállomásokra, különös súllyal az esetleges rombolásokra, gyújtogatásokra, mérgezésekre, valamint termelőszövetkezeteknél a felosztási hangulatot terjesztőkre.

Közrendvédelmi és karhatalmi vonalon:

- 1. Rendszeresen ellenőrizni kell az üzemrendészeti szerveket.
- 2. Rendszeresen ellenőrizni kell a fegyvertartási engedéllyel rendelkezőket. A MÖHOSZ¹⁹ fegyvereit ideiglenesen be kell vonni.
- 3. A helyi viszonyoknak megfelelően meg kell szervezni azoknak az objektumoknak (szovjet emlékművek, hidak, pártházak, telefonközpontok, rádiók, stúdiók stb.) a védelmét, amelyekkel szemben az ellenforradalom támadást intézhet.
- 4. Rendszeresen ellenőrizni kell a cigánytelepeket. (Járásonként egy időben.)
- 5. A szükséghez mérten be kell vezetni a fokozottabb személyi igazoltatást, továbbá a járművek és a csomagok átvizsgálást.
- 6. Az illetékes pártszervek bevonásával meg kell szervezni az állami gazdaságok és egyéb szocialista szektorok társadalmi örökkel való biztosítását. E munkába be kell vonni az összes politikailag megbízható személyeket. Biztosítani kell, hogy március 15-én, valamint az ezt megelőző és ezt követő napokban az intézmények, vállalatok és egyéb fontos objektumok megbízható vezetői tartsanak szervüknél a munkaidő után is ügyeleti szolgálatot. Ezen vezetők legyenek kapcsolatban a rendőri szervekkel.
- 7. Városokban kötelezni kell a házfelügyelőket a pontos kapuzárásra, valamint arra, hogy azonnal jelentsék, ha valamelyik lakónál bejelentés nélkül személyek tartózkodnak.
- 8. A körzeti megbízottakat március 10-től a készülségi szolgálat befejeztéig az összes nyilvántartásukkal és fegyverzetükkel be kell vonni az őrre és a területüket az

- őrsről kell járőröztetni. A helyi viszonyoknak megfelelően az őrs területére fokozott járőrszolgálatot kell elrendelni. A járőrök egyik feladata az ellenséges röpcédulák összeszedése.
9. Különös gonddal kell megszervezni a karhatalmi és őrségi laktanyák őrzését és védelmét.
 10. Az őrségi egységek által őrzött objektumokban általában március 10-től megerősített szolgálatot kell ellátni. Erre az időre ezen egységek részére is teljes készséget kell elrendelni.
 11. Szervezni kell a karhatalmi századnál 2 rajerejű, zászlóaljnál 2 szakaszerejű egységet, melyek gépkocsin demonstratív szempontból végigjárvák a jelentősebb községeket, kapcsolatot teremtenek a párt és állami szervek illetékes vezetőivel és tájékoztatják őket a karhatalom igénybevételéről.
 12. Meg kell szervezni a bányák és ipari üzemek robbanóanyag raktárainak őrzését.
 13. Azokban a hadifontosságú ipari üzemekben, ahol lőszer vagy robbanóanyag van, az ipari őrségeket katonai vagy rendőri parancsnokkal és ellenőrzéssel meg kell erősíteni.
 14. A rendőri szervek épületei objektumvédelmi tervét március 10-ig 3 alkalommal gyakoroltatni kell.
 15. A karhatalmi és őrségi egységek, őrsök fegyvereinek belövését és műszaki felülvizsgálást legkésőbb március 10-ig be kell fejezni.
 16. Fel kell készíteni a megyei karhatalmat az esetleges más megyékbe történő igénybevételre.
 17. A karhatalmi egységek, alegységek fegyverzettel, lőszerrel, gépjárművel, hirtelenséggel való feltöltését március 1-ig végre kell hajtani. Erre központilag is intézkedem.
 18. A készenléti egységek részére elő kell készíteni a megfelelő elhelyezési körletet.
 19. Fel kell készíteni a beosztottakat a kézi gránát és könnygázgránát használatára. Ennek érdekében gyakorlatokat kell végrehajtani.
 20. Gyakoroltatni kell a békés és ellenséges szándékú tömeg oszlatását és a hangadók kiemelését.
 21. A készenléti idejére minden karhatalmi egységnél meg kell szervezni az ügyeleti szolgálatot. Önálló századnál századügyeletes tiszthelyettes, önálló zászlóaljnál zászlóalj ügyeleti csoportot. (1 fő karhatalmi tiszt, 1 fő hadtáp tiszt, 1 híradós tiszt) 1 tisztet vezényelni kell a megyei főkapitányság ügyeletére. A budapesti karhatalmi ezred törzsénél és az ezredtörzstől külön elhelyezési körletben lévő zászlóaljnál is létre kell hozni az ügyeleti csoportot. Az ügyeket el kell látni megfelelő mennyiségű térképpel.
 22. Tanulmányozni kell Budapesten és a megyék területén az egyetemek, fő- és középiskolák környékét, tereket, szobrok környékét stb. Ezeket a helyeket fel kell térképezni és felkészülni e helyeken a tömegoszlatás és a területlezáras végrehajtására.

Közlekedésrendészeti vonalon:

1. A közlekedésrendészeti járőrök március 1-től fokozott mértékben ellenőrzik a gépjárműveken, motorkerékpárokon történő szállításokat. Ellenőrzésük során győződjenek meg arról, hogy a gépjárművön nem szállítanak-e fegyvert, röpcédulát.
2. Március 14-én 0. órától március 15-én 24 óráig állandó ellenőrzés alatt kell tartani a városokba vezető útvonalakat. Csoportos személyszállításokat meg kell akadályozni. A gépkocsin utazó személyeket igazoltatni kell és a legkisebb gyanú esetén elő kell állítani.
3. Meg kell szervezni március 13-16-ig a TEFU és más nagyobb gépjárműtelepek őrzését, honvédség, rendőrség vagy munkásőrség által. Ezen túlmenően a közlekedésrendészeti szerveknek ellenőrizni kell a gépjárművek igénybevételének

- jogosultságát és a kellően nem indokolt gépjárművek igénybevételét meg kell akadályozni. Ehhez ha szükséges, karhatalmi segítséget kell adni.
4. A megyei közlekedésrendészeti előadók vegyék fel a kapcsolatot a helyi szállítási vállalatok igazgatóival és közöljék velük, hogy március 14-én 12 órától március 15-én 24 óráig gépjárműveiken (teherautókon is) 3-nál több személyt nem szállíthatnak. Kivételt képeznek a menetrendszerű bányász és munkásjáratok. Ezek csak a szabályos útvonalakon közlekedhetnek.
 5. Ellenőrzés alá kell vonni a MÖHOSZ és a polgári repülőtereket.

III.

Egyéb rendelkezések:

1. Március 15-én a hivatalos kormányünnepségek kivételével semminemű ünnepség nem engedélyezhető, sem utcákon, tereken, szobroknál, sem az egyetemeken, illetve iskolákon belül. Az egyetemekre és iskolákba 15-én senki nem mehet be, sem a tanulók, sem a tanári kar. Ünnepségeket e helyeken 14-én lehet tartani az utolsó tanítási óra alatt, az oktatási osztályok által meghatározottak szerint. Az utolsó óra befejeztével a tanulók kötelesek az épületet elhagyni. Az egyetemek, iskolák vezetőivel közölni kell, hogy a rend fenntartásáért személyükben felelősek.
2. Március 14-én, 15-én az egyetemek, iskolák környékét megfelelően biztosítani kell.
3. A tereken vagy más helyeken lévő szobroknál, műemlékeknél rendezendő hivatalos ünnepséget biztosítani kell.

Fegyverhasználat:

A fegyverhasználatban az érvényben lévő törvények és rendeletek az irányadók. Fegyveres támadás esetén felszólítás nélkül fegyvert kell használni, a támadás teljes felszámolásáig.

A gyülekezési tilalom ellenére összegyülekező, zavartkeltő, népi demokrácia ellenes tömeget fel kell oszlatni.

Az oszlatást meg kell előzni a rendzavarás abbahagyására és feloszlására irányuló felhívásnak, továbbá a következményekre való figyelmeztetésnek. Amennyiben a tömeg az oszlatásra történő felhívást figyelmen kívül hagyja, az oszlatást az oszlató eszközök alkalmazásával (oszlató egységek, gumibot, tűzoltófecskendő, fegyvertusa stb.) minden körülmények között végre kell hajtani. Ha szükséges egyes vagy sorozatlövésből álló riasztólövéseket kell leadni.

Eredménytelenség esetén a legsúlyosabb kényszerítőeszközök alkalmazásával is fel kell a tömeget oszlatni és a megzavart rendet helyre kell állítani.

Az Anyagi és Technikai Főosztály a fegyverzetre, ruházatra, élelmezésre, gépjárműre vonatkozóan külön utasítást fog kiadni. Ezzel kapcsolatban felhívom Főkapitány bajtárs figyelmét arra, hogy személyében felelős az egész személyi állomány elhelyezésért, 3-4 napi hideg élelemmel, fegyverzettel, ruházattal, gépjármű üzemanyaggal való ellátottságáért.

Jelentőszolgálat:

Meg kell szervezni őrsoktól felfelé a rendszeres összeköttetést és jelentőszolgálatot. Ezzel kapcsolatban a teendők az alábbiak:

Március 10-ig a szokásos napi jelentéseket kell megtenni a rendkívüli események kivételével. (A rendkívüli eseményeket azonnal kell jelenteni.)

Március 10-től 14-ig külön esti helyzetjelentést kell tenni, a rendkívüli esetek kivételével.

Március 14-én, 15-én, 16-án ellenforradalmi megnyilvánulásra irányuló mindennemű eseményt azonnal jelenteni kell. A jelentéstételi kötelezettség a megyei főkapitányságokra is vonatkozik a BM felé. Ezen idő alatt 4 óránként nemleges esetben is a szerveknek felsőbb szervükhöz le kell jelentkezni.

Ügyeleti szolgálat:

Minden rendőri szervnél március 10-17-ig megerősített ügyeleti szolgálatot kell szervezni. Az ügyelet vezetője megyéknél legalább osztályvezetői, járásoknál felelős beosztású bajtárs legyen. Az ügyeleti szolgálatra nem lehet beosztani a megyei közrendvédelmi osztályvezetőt, illetve a városi, járási (kerületi) közrendvédelmi parancsnokot, valamint a karhatalom parancsnokát.

A megyei ügyelet áll:

- 1 vezetőből,
- 1 politikai nyomozó tisztből,
- 1 bűnügyi nyomozótisztből,
- 1 anyagi és pü.²⁰ tisztből,
- 1 karhatalmi tisztből (század esetében tiszthelyettesből).

Járásoknál:

- 1 vezetőből,
- 1 bűnügyi munkásból.

A készségi szolgálat alatt a megyei rendőrfőkapitányok, illetve a városi, járási (kerületi) rendőrfőkapitányok kötelesek állandó összeköttetésben lenni a kapitányság ügyeletével.

1957. március 14-én és 15-én, továbbá március 23-án kötelesek a főkapitányság, illetve kapitányság épületében tartózkodni.

Főkapitány bajtárs hívja fel összes beosztottja figyelmét, hogy gyávaság, parancsmegtagadás, parancs nem teljesítés, fegyver és lőszer átadás cselekményét elkövetőkkel szemben a KTBTK²¹ rendkívüli állapotokra vonatkozó rendelkezései szerint kell eljárni.

Az ilyen személyt közvetlen parancsnoka azonnal köteles őrizetbe venni és vele szemben az eljárást megindítani.

1957. március 1-től április 5-ig a személyi állomány részére szabadságot engedélyezni – rendkívüli esetek kivételével – nem szabad.

A nyugati és déli határmegyék főkapitányai az intézkedéseket hangolják össze a határőrség intézkedéseivel. Tartsanak állandó kapcsolatot.

Utasítom Főkapitány bajtársat, hogy jelen parancsom végrehajtása érdekében a szükséges intézkedéseket tegye meg. Biztosítsa a kiadandó intézkedések titkosságát. Ennek érdekében az intézkedéseket és jelen parancsamat csak a legszűkebb körben ismertesse az illetékes vezetőkkel. Gondoskodjon arról, hogy a készség és egyéb akciók stb. időpontjait még az érintettek is csak a számukra szükséges időpontban ismerjék meg.

A kiadmány hitelül:[olvashatatlan aláírás]

Garamvölgyi Vilmos sk.
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

(Hornok János r. fhdgy.)

Nyt. sz.: 179-93

Készült: 60 példányban

Felterjesztem: Fegyveres Erők Miniszterének

Belügyminiszter I. helyettesének

Kapják: Anyagi és pénzügyi területek Miniszterhelyettese,

ORFK Vezetője,

Elnöki Főosztály Vezetője,

ORFK Közbiztonsági Főosztály Vezetője

Bűnügyi Főosztály Vezetője,

Vasúti Főosztály Vezetője,

Politikai Főosztály Vezetője (15 példány),

Budapesti és valamennyi megyei Főkapitány (1-1 példány),

ORFK Kiképzési Osztály,

Közlekedésrendészeti Osztály,

Közrendvédelmi Osztály,

Igazgatásrendészeti Osztály,
Bűnügyi Osztály,
Társadalmi tulajdonvédelmi Osztály
ORFK Karhatalmi parancsnokság Vezetője.

*[Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Archív Irattára (továbbiakban IRM AI).
Parancsgyűjtemény 5/1957. Olvashatatlan aláírással ellátott másolat.]*

**4. A Fegyveres Erők és Közbiztonsági Ügyek Miniszterének 14. számú parancsa
a március hónapban tervezett provokációról, 1957. február 28.²²**

BELÜGYMINISZTERIUM
21-173/1957.

Szigorúan titkos!
Sorszám: 2

A Fegyveres Erők és Közbiztonsági Ügyek Miniszterének
14. számú parancsa.
Budapest, 1957. február 28-án.

Az ellenforradalom fő fegyveres erőinek szétverése után igyekezett erőit szervezeten kivonni. Rendelkezésünkre álló anyagok alapján megállapítható, hogy ezek az erők 1957. március hónapban újabb ellenforradalmi provokációra készülnek. Az előkészítő munkában kiemelkedő szerepe van az imperialista rádiók adásainak, fasiszta emigrációs szervezeteknek.

Az ellenforradalmi előkészületekben legjelentősebb helyet foglalja el március 15., illetve április 4-re való felkészülés. A felderített illegális szervezkedések, burzsoá politikai erők tömörülései, valamint az egyetemeken és különböző iskolákban széles körben folyik sovinszta, nacionalista, szovjet és kommunista ellenes uszítás. A fasiszta múltú, fegyveres harcokban részt vett ellenforradalmi elemek aktívan támaszkodnak a munkástanácsokon belül megbúvó ellenforradalmi elemekre. Komoly aknamunkát fejtenek ki még a jobboldali szociáldemokraták.

Megállapítható, hogy bár az ellenforradalom fő fegyveres erőit szétverték, az ellenforradalmi tevékenység még ma is rendkívül széles méretekben folyik és most folyik a lélektani és politikai előkészítése egy újabb nyílt ellenforradalmi provokáció kirobbantásának. Különösen veszélyes ez a tevékenység azért, mert még igen sok fegyver van az ellenforradalmárok kezén.

A fentieket figyelembe véve a Belügyminisztérium valamennyi dolgozójától elvárom, hogy vas-fegyelmezettséggel, alaposan készüljenek fel, fokozott éberséggel semmisítsék meg az ellenforradalom minden kísérletét, amely békés építő munkánk megzavarására irányul.

Megparancsolom:

1.) A Belügyminisztérium szervei a maguk területén tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy a szétvert, de még meg nem semmisített ellenforradalmi erőket felderítsék, és aktív intézkedéseikkel a felkészülésüket megakadályozzák.

2.) Amennyiben bárhol rendzavarásra kerülne sor, a BM szervek dolgozói a proletárdiktatúra védelmében egységesen és keményen, esküjükhöz híven lépjenek fel és minden eszközzel harcoljanak a teljes rend helyreállítása érdekében.

Jelen parancsamat a Belügyminisztérium személyi állománya előtt ismertetni kell.

Dr. Münnich Ferenc sk.
Fegyveres erők és Közbiztonsági Ügyek
Minisztere

Kapják: elosztó szerint.

Kiadmány hitelélül:
(Hornok János)
r. főhadnagy

[IRM AI Parancsgyűjtemény 2-173/1957. Hornok János aláírásával ellátott, géppel írt másolat.]

5. A Magyar Népköztársaság Belügyminiszter helyettesének 12. sz. parancsa az április 4-re való felkészüléssel kapcsolatban, 1957. március 26.

Belügyminisztérium
Szám: 6-20/12/1957

Szigorúan titkos!
Sorszám: 74

A Magyar Népköztársaság Belügyminiszter helyettesének 12. sz. parancsa
Budapest, 1957. március hó 26.

1957. április 4-re való felkészüléssel kapcsolatban a biztosítási intézkedésekre és szolgálatra vonatkozólag megparancsolom:

- 1.) 1957. február 20-án kelt 5. számú parancsomban megszabott feladatokat április 4-re való felkészüléssel kapcsolatban is maradéktalanul végre kell hajtani. Mindazokat a feladatokat, melyeknek végrehajtását március 10-től kezdődően szabtam meg, értelemszerűen április 1-én reggeltől kezdődőleg kell végrehajtani.
- 2.) Április 3-án reggel 8 órától április 5-én reggel 8 óráig, valamennyi rendőri és karhatalmi szerv részére II. fokú készséget kell elrendelni.
- 3.) A felkészüléssel kapcsolatban fokozott mértékben kell alkalmazni – különösen az osztályellenséggel szemben – az 1/1957. (II. 19.) BM számú rendeletben meghatározott és 16. sz. utasításomban szabályozott rendőrhatalmási felügyeletet.²³
- 4.) A jelentőszolgálatra vonatkozóan külön utasításban rendelkezem.

Garamvölgyi Vilmos r.vőrgy. s. k.
Országos Rendőr főkapitányság Vezetője,
miniszterhelyettes

Nyt. szám: 238-1375
Készült: 75 példányban
Kapják: elosztó szerint.

A kiadmány hitelélül:
Hornok János r. fhdgy.

[IRM AI Parancsgyűjtemény 12/1957. Olvashatatlan aláírással ellátott másolat.]

6. A BM Központi Tájékoztató és Értékelő Osztályának összefoglaló jelentése a belügyi szerveknek a március 15-e és április 4-i ünnepségekkel kapcsolatos állambiztonsági munkájáról, 1957. április 10.

Belügyminisztérium
Központi Tájékoztató
és Értékelő osztály

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Összefoglaló jelentés

Az 1956. októberi események során állami és pártszerveinket – mint köztudomású – az ellenforradalmi erők szétverték. Az elmúlt hónapok alatt jelentős sikereket értünk el Párt és állami életünk helyreállításában, népi demokratikus rendszerünk, a proletár-hatalom erősítésében.

A szovjet hadsereg segítségével szétvertük az ellenforradalom fegyveres erőit. Az ellenforradalom fegyveres legyőzése után feloszlattuk a hatalom megszerzésére törekvő Nagy Budapesti, illetve kerületi Munkástanácsokat, felfüggesztettük az író és az Újságíró Szövetség működési jogát, mellyel az ellenforradalom belső, nyílt ideológiai bázisát alapjaiban támadtuk meg. Egyre nyilvánvalóbb vereség érte az ellenséget. Az üzemekben megszűntek a sztrájkok. Helyreállítottuk a közlekedést. A közbiztonság megszilárdult. A városokban, üzemekben és falun újjászülettek, megerősödtek az MSZMP szervezetei. A kommunisták – a Párt és a Forradalmi Munkás-Paraszt kormány útmutatásai alapján – egyre bátrabb ideológiai és politikai harcot folytattak a dolgozó tömegek megnyerésért, az ellenség leleplezésért és elszigeteléséért. A Párt tömegbázisa napról-napra szemmel láthatóan nő. Az ellenség a felszínről visszahúzódott – fél a proletárdiktatúra erejétől. E harcok közben teremtettük meg azokat az új fegyveres erőket – melyek tűzön vízen át – a proletariátus diktatúrája mellett állnak, melyben bízunk Pártunk és népünk és joggal retteg tőle az ellenforradalom.

Ma már mindenki elismeri, hogy kormányunk és pártunk politikai és gazdasági intézkedései nyomán konszolidálódott a helyzet az élet minden területén. Üzemekben, a városokban és a falvakban egyaránt helyre állt a rend és – a meglévő nehézségeink ellenére – a vártnál sokkal gyorsabb ütemben haladunk előre a szocializmus építésében.

I.

A viszonylag gyors ütemű konszolidálódás keresztül húzta az ellenség számításait. Novemberben még a fegyveres felkelés gyors kiújulásában reménykedtek. Várták az ENSZ katonai beavatkozását, és nem is minden alap nélkül, mert ezekben az időkben jelentős imperialista politikusok – bár tudták, hogy ez egy új világháború kockázatával jár – az ENSZ csapatok „segítségét” sürgették a „magyar nép számára”.

November végén december elején, a külső és belső ellenforradalmi erők miután látták, hogy az ENSZ beavatkozás elmarad, a Munkástanácsokra és az Írószövetségre néztek olyan szemmel, mint amely bázisa lehet egy újabb eredményes ellenállás folytatásának, mely képes lenne arra, hogy megbuktassa a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt. A budapesti imperialista követségek vezetői, hogy ezeknek az erőknek segítséget nyújtsanak, felvették – az ENSZ képviselőjének – Hammarskjöldnek²⁴ magyarországi látogatása kérdését. Amikor ezt a kormány elutasította, egy provokációs tervet agyaltak ki, melynek az volt a lényege, hogy az ENSZ főtitkára előzetes értesítés nélkül, repülőgéppel szálljon le Budapesten, felkészülve arra, hogy érkezése következtében „véres verekedés jöjjön létre”. (E provokációs terv értelmi szerzői az angolok voltak, de helyeslésre talált többek között a franciáknál is.) E provokációs kísérlet megvalósítása elmaradt, de magának a tervnek a felmerülése is azt bizonyítja, hogy az imperialista és belső ellenforradalmi körökben ekkor már a helyzetet úgy ítélték meg, hogy külső provokációs lökések nélkül komoly tömegeket egyelőre nem tudnak harcba vinni.

Megbízható forrásból tudomásunkra jutott, hogy a NATO parancsnoksága 1956 decemberében úgy értékelte a magyarországi helyzetet, hogy az októberi események folytatása csak tavasszal következhet be. 1957 tavaszára újabb, döntő akciót terveztek, mely szerint egy időben kell fegyveres felkeléseket kirobbantani Magyarországon, Lengyelországban, Romániában, Bulgáriában, valamint a Szovjetunió egyes nemzetiségi vidékein (Üzbegisztán, Tadzsiszisztánban) is.

Az ellenforradalom erői ebben az időben tehát (kb. december közepére tehető) a helyzetet felmérve lemondtak a közvetlen fegyveres felkelés tervéről, de egyben kiadták a márciusi fegyveres felkelés jelszavát. Akkor ők arra számítottak, hogy az ország gazdasági és politikai élete hosszabb időn keresztül a dezorganizáltság állapotában lesz. Úgy gondolták, hogy a munkanélküliség a dolgozók között nagy elkeseredettséget vált ki és, hogy ez egyéb gazdasági nehézségeinkkel együtt olyan tényező lesz, mely

megkönnyíti számunkra az agitációt a dolgozók között, soraik rendezését, a további szervezkedést, a fegyveres csoportok feltöltését, a külfölddel való kapcsolat megteremtését, illetve megjavítását stb. Arra számítottak, hogy elegendő lesz, ha megóvják és elrejtik fegyvereiket, mert elképzeléseik szerint fegyveres csoportjaik, illegális röpcédula sokszorosítók és terjesztő alakulataik együtt maradnak, vagy legalább is gyorsan és könnyen összeszedhetőek lesznek. Számításaikban nagyrészt csalatkoztak. A viszonylag gyors politikai és gazdasági konszolidálódás tömegbázisukat alaposan megcsappantotta. Továbbá az a tény, hogy a hatóságok sok fegyvert lefoglaltak, a fegyveresek közül sokan nyugatra szöktek és részben börtönbe, vagy internálótáborba kerültek, – mások pedig féltve életüket, családjukat, leszakadtak az aktív ellenforradalmárok táborából – végképp megdöntötte az új fegyveres felkelésre vonatkozó elképzelésüket is.

Ezért a „Márciusban Újra Kezdjük” ellenséges jelszó belső tartalma, hozzávetőleg február közepétől megváltozott. Ekkor már a röpcédulákon és az imperialista rádióadásokban nem a fegyveres felkelés újrakezdését hirdetik, hanem e jelszó alatt, egy „békésen tüntető” kormányellenes demonstráció előkészítését szervezik. Az általában ismert ellenforradalmi röpcédulákon túl, a Szabad Európa február 24-i adásában pl. így beszél: „...minden körülmény azt parancsolja, hogy nem a pusztulás, nem az öngyilkosság, a jó út, hanem a nyugalom, a fegyelmezettség, az önuralom és a türelem... A fegyverek ideje lejárt, azon kell lenni, hogy a forradalomban szerzett erkölcsi tőkét politikai tőkévé gyarapítsuk, hogy rendezzük sorainkat...”

A londoni rádió, az Amerika Hangja és az imperialista lapok egész sora ebben az időben már óvja a magyar ellenforradalmi erőket a „hiába való vérontástól”.

II.

Amikor a Belügyminisztérium szervei felkészültek az ellenforradalmi erők tavaszra várható új provokációjának elhárítására, a rendelkezésekre álló adatok alapján megállapították az ellenforradalmi erők tervének főbb irányait. Ezek a következők:

a.) A veszendőben lévő tömegbázisokat megtartani, hogy megőrizték erejüket a későbbi ellenforradalmi akciók számára. A külföldi és belföldi erők ezért legális és illegális agitációs munkájukban arra törekednek, hogy elhitessék a magyar munkásokkal és parasztokkal, hogy a mi rendszerünk nem képes fenn maradni, hogy a harc még csak ezután dől el. A nyugtalanság és bizonytalanság érzését állandóan fenn akarják tartani. Többek között ezért terjesztették el széles körben az új, tavaszi ellenforradalmi akciók hírért is.

b.) Arra törekednek, hogy minél több – lehetőleg központilag irányított – illegális csoportot hozzanak létre, melyek elvégzik a röpcédulák szerkesztését és terjesztését, valamint fegyveres provokációk, diverzáns cselekedetek végrehajtására is készen állnak. Arra törekednek, hogy az ellenforradalom alatt megszerzett fegyvereket megtartsák és külföldről újabb készletekkel gyarapítsák azokat.

c.) Tevékenységük alátámasztására tovább folytatják az ideológiai harcot. Propagandájukban az októberi ellenforradalmat, mint nemzeti forradalmat állítják be, s ezzel tovább szítják a nacionalizmust, a szovjetellenességet. Jelszavaikat külföldön és belföldön egyaránt továbbra is szocialista frazeológia mögé bújtatják. Ebből a szempontból különösen jelentős az úgynevezett nemzeti kommunizmus ideológiája, mely az igazi „sajátosan magyar szocializmus” jelszával lép fel és széles munkás, értelmiségi, ifjúsági tömegeket fertőzött meg. Nem véletlen, hogy az imperialista diplomataik közül éppen a legtapasztaltabbak hangoztatják, hogy „elsősorban a nemzeti érzésű kommunistákra kell építeni”. Az elmúlt hetekben megjelentek röpcédulák „a Magyar Kommunista Párt” aláírással. Ezek tartalmukban – azon kívül, hogy hangsúlyozzák kommunisták mivoltukat, azt, hogy a Nagy Imre által képviselt nemzeti kommunizmus talaján állnak – nem különböznek semmiben a többi ellenforradalmi röpcéduláktól. Ez egyben arra is mutat, hogy az ún. nemzeti kommunisták nemcsak ideológiai, hanem szervezeti téren is tevékenykednek. A márciusra várható provokációk visszaverésére készülve felmértük a különböző polgári pártok és a munkástanácsokba befurakodott ellenséges elemek tevékenységét is. Megállapítottuk azt is, hogy a klerikális

reakció rendkívül módon aktivizálódott, hogy pl. az Actio Catholica-nak több segély-elosztó helye van, mint a Vöröskeresztnek, hogy egyházi személyek tömegesen, rendszeresen házi agitációt, „kutató munkát” folytatnak stb.

Az ellenforradalmi szervezkedés terén, mint kitűnt, kiemelkedő szerepe van az ún. koalíciós illegációnak, mely a Strassburgban létrejött „Forradalmi Tanács” belső magyarországi irányító központjaként működik. Megállapítást nyert, hogy ebben a szervezetben tömörülnek a szociáldemokraták, a Független Kisgazdapárt és a Petőfi Párt jobboldali elemei, a Demokrata Párt és az Értelmiségi Forradalmi Tanács, valamint más, az ellenforradalom idején létrejött pártok és szervezetek. Gyakorlati tevékenységük alapját az a közös nyilatkozat és programtervezet képezi, melyet 1956 decemberében készítettek és melyet a nyugati imperialista követségeken keresztül az Egyesült Államokba, Angliába, valamint más nyugati nagyhatalmakhoz eljuttattak. A koalíciós illegáció a „Forradalmi Tanács” irányítása alatt kíván dolgozni. Ennek érdekében jelenleg is erőteljes intézkedéseket tesznek az állandó, szervezett kapcsolat kiépítésére, illegális tevékenységük biztosításához szükséges pénzsegély megszerzésére stb.

Megállapítottuk, hogy a belső forradalmi erőket, az imperialista hatalmak, minden lehetséges eszközzel támogatják. Nemcsak a különféle rádiókban, s az egész burzsoá sajtóban folytatott agitáció útján, hanem hathatós anyagi, katonai és politikai támogatásban is részesítik őket. A Strassburgi Ellenforradalmi Comité²⁵, Kéthly, Király és Kővágó vezetésével imperialista védnökség alatt alakult meg. A Comité fő feladatának tekinti a külföldön és belföldön élő, ellenforradalmi csoportok egyesítését, egységes irányítás alá vonását. A „Magyar Forradalmi Tanács” működésének célját a következőképpen határozta meg nyilatkozatában: „az odahaza tovább küzdő magyar nép képviselte külföldön... az október 23-i forradalom követeléseinek megvalósítása itthon.” Külpolitikai céljai pedig: „ az ország felszabadítása a kommunista egypártrendszer és a Szovjetunió gyarmati elnyomása alól”. A „Forradalmi Tanács” feladatának tekinti, hogy: „keresse a gyakorlati módot és lehetőségeket, amelyekkel segítségére lehet a küzdő magyar népnek.”

Adataink vannak arra vonatkozóan, hogy a Comité pl. futárok útján ténylegesen megkezdte az ellenforradalmi illegáció szervezését Magyarországon. Elfogtuk pl. Renner Pétert²⁶, Király Béla nyugatról bedobott futárát, aki azzal a céllal jött Magyarországra, hogy az itt működő ellenforradalmárokat felkutassa, aktivizálja, elsősorban az egyetemisták körében. Ugyanakkor tudunk arról, hogy Király Béla megbízottai az ausztriai, angliai, nyugat-németországi és olasz menekülttáborokban katonákat toboroznak Magyarország elleni akciók számára.

Az imperialista kémszervezetek tevékenysége úgy Magyarországon, mint a magyar menekültek között, eddig még nem tapasztalt méreteket öltött. A budapesti imperialista követségek, az ellenséget támogató, romboló tevékenységüket fokozták.

III.

A Belügyminisztérium szervei a helyzetet ilyen módon értékelve felkészültek az ellenséges provokációk elhárítására. A Belügyminisztériumban február közepén operatív bizottság alakult, mely azt a feladatot kapta, hogy olyan intézkedéseket hozzon, melyek lehetővé teszik, hogy az ellenség által megjelölt előre beharangozott kritikus időpontban semmiféle jelentősebb rendzavarás, ellenforradalmi akció ne történjen.

A megjelölt cél érdekében a Belügyminisztérium illetékes szervei a felderítés alatt lévő ellenforradalmi szervezkedési, fegyverrejtegetési, diverziós, ill. diverzió-gyanús ügyek feldolgozását meggyorsították. Aktív operatív munkát folytattak a szervezett illegáció, mint különösen fontos fő ellenséges erők ellen. Ennek során számolták fel pl. a Péterfy Sándor utcai ellenforradalmi központot, mely bécsi irányítással működött és összefogta, valamint aktivizálta a fegyveres forradalomban részt vevő – és a Baross-téri ellenforradalmi parancsnokság irányítása alatt működő – erőket. E szervezetnek eddig több tagját őrizetbe vették és felderítették vidéki és külföldi kapcsolataikat is.

Az ország területén február 15-től április 5-ig őrizetbe vettek összesen 12 421 főt. (Ebben a Budapesten és Fejér megyében II. hó 15-től III. hó 15-ig őrizetbe vettek száma nem szerepel.) Közülük 5877-et politikai bűncselekményért, ill. fegyverrejtegetésért

tartóztattak le, 1826 a szökött rab, a többi köztörvényes és egyéb bűncselekményt követett el.

Az őrizetbe vettek közül április 5-ig az ügyészségnek átadtak 5191 főt, szabadon bocsátottak 2964-et, a többiek ügyében a vizsgálat még tart. (Részletezést lásd a mellékleten.)²⁷

Az ország területén február 15-től, április 5-ig közbiztonsági (internálás) őrizetbe vettek 3724 főt.

Az ország területén február 15-től, április 5-ig preventív őrizetbe vettek 8766 főt. (akiket 3-4 napos őrizetben tartás után szabadon engednek)

Az ország területén 1957. március 16-tól április 5-ig, 315 főt helyeztek rendőri felügyelet alá.

A fenti intézkedéseken kívül az ellenforradalmárok által megtevesztett személyekkel szemben fokozottabb mértékben alkalmaztuk a figyelmeztetés módszerét. A figyelmeztetéssel elengedett dolgozók magatartása észrevehetően pozitív értelemben változik. Budapesten és vidéken a karhatalmi szervekkel együttműködve monsterrazziákat tartottunk a bujkáló ellenforradalmi elemek, a szökött rabok és a fegyverrejtegetők felkutatására. Pl. a Budapesti rendőr főkapitányság március 15-t megelőző héten 3-4000 beosztott részvételével razziát tartott az I., II., XI., XXII. és más kerületekben is. Április 4-ét megelőző időkben az ország területén összesen 709 alkalommal razziáztak.

1956. november 10-től 1957. április 8-ig az ország területén összeszedtek 14 024 géppisztolyt, 21 371 db. puskát, 3647 db. pisztolyt, 165 db. géppuskát, 538 db. golyószórót, 20 440 db. kézigránátot, 2510 db. aknát, 1 533 276 db. töltényt, valamint 362 kg. robbanóanyagot, 1 db. páncélöklöt, 61 db. ágyúlövedéket, 6 db. tankelhárító gránátot, 1 db. tüzérségi löveget, 148 db és 4 doboz gyutacsot és 5 kg. és 16 db. TRI/2-t.

Az ellenséges provokációk elhárítása érdekében gondoskodtunk a fontosabb objektumok (rádió, telefonközpontok, fegyverraktárak, stb.) valamint a nyugati határhoz vezető fokozottabb védelméről.

Megerősített járőrszolgálatok vigyáztak az egész országban a rendre, különösen szemmel tartva azokat az útvonalakat, tereket, üzemeket, stb. ahol tartani lehetett ellenséges megmozdulásokról.

IV.

A megtett intézkedések hatásosnak bizonyultak. A márciusi és áprilisi ünnepi napok minden különösebb esemény, nagyobb ellenséges provokációk nélkül zajlottak le. A preventív intézkedések, a karhatalom, a munkásőrség demonstrációi és helytállása arra készítette az ellenséget, hogy tartózkodjon a nyílt provokációktól. Bár az ellenség szervezett, nyílt tevékenységére e napokban nem került sor, történtek egyéni, vagy kisebb csoportok által kezdeményezett kísérletek arra, hogy a rendet megzavarják. Ezek azt bizonyítják, hogy a nagyfokú készség részünkről nem volt indokolatlan, mert ha az ellenség ezekben az esetekben nem tapasztalta volna a leghatározottabb ellenállást, illetve visszaütést, akkor ezeket a kisebb provokációs kísérleteket feltétlenül a nagyobb akciók követték volna.

A preventív intézkedések a lakosság különböző rétegeiben igen komoly visszhangra találtak. Általában eléggé elterjedt az a vélemény, hogy ezek az intézkedéseket most már minden nagyobb ünnep előtt rendszeressé válnak.

Az üzemi dolgozók körében intézkedéseink általában helyeslést váltottak ki és túlnyomó többségük nem támogatott semmiféle akciót az őrizetbe vett személyek szabadlábra helyezése érdekében. A Budapesti Sütőipari Vállalatnál, pl. egyesek Raffai András – volt nyilas – preventív őrizetes érdekében akartak akciót szervezni, mire a dolgozók nem álltak kötélnek és hangoztatták, hogy Raffait valószínűleg nem azért vették őrizetbe, mert ártatlan, s érette a munkát nem hagyják abba.

A Bács megyei üzemekben többen úgy nyilatkoztak, hogy ha októberben is ilyen erős kézzel nyúlt volna a karhatalom az osztályellenség ellenforradalmi tevékenységének

megakadályozására, akkor elkerülhető lett volna, hogy a 12 év alatt elért eredményeink nagy százalékát lerombolják.

A Budapesti Fémbútorgyárban több személyt vettek preventív és biztonsági őrizetbe, akik közül egyet operatív szempontból szabadlábra helyeztünk. Az intézkedés a dolgozók körében felháborodást váltott ki és nehezményezték, hogy „ellenséget” hagyunk szabadon futni. A munkások körében találkoztunk olyan megnyilvánulásokkal is, melyek keveslik az őrizetbe vettek számát, főképpen az értelmiség soraiból.

Több munkástanácsot a preventív őrizetbe vételek nyugtalanítottak és bizonytalanná tettek. Több üzemben munkástanács tagok lemondtak tisztségükről, így pl. a Ganz Villanyban a munkástanács elnöksége, élén Sz. Nagy Sándorral, aki kijelentette, hogy „úgysem bízunk bennünk a kormány”. A lemondott munkástanács tagok helyébe kommunisták, vagy a kommunistákkal együttműködni akaró becsületes dolgozók kerültek.

Értelmiségi köröket – üzemekben és más területen is – intézkedéseink általában lehangolták, nem tartják igazságosnak az akciókat. Az ellenség befolyása alatt álló értelmiségiek több helyen sajnálattal beszélnek arról, hogy „elmúlt már március is, a kormány mégis a helyén van, a rezsim egyre erősebb, tovább konszolidálódik”.

A bűnügyi vonatkozású preventív intézkedések ugyancsak jó hatással voltak a becsületes dolgozókra. Általános tapasztalatunk, hogy a razziák során egy-két esettől eltekintve nem vették zaklatásnak az igazoltatást és megértették, hogy az intézkedések elsősorban a dolgozók érdekében történnek. Az igazoltatott személyek e véleményüknek több esetben kifejezést is adtak. A bűnöző, huligán, csavargó elemek pedig a preventív intézkedéseink következtében megriadtak, nem mertek megjelenni a nyilvános helyeken, visszahúzódtak, aminek következtében komoly mértékben csökkentek a bűncselekmények, az utcai botrányokozások és kocsmai verekedések is.

A preventív intézkedésekkel kapcsolatos vidéki visszhang illusztrálására egy pár megyei kapitányság jelentéséből idézünk:

„Április 4-el kapcsolatos preventív intézkedéseket a becsületes dolgozók megértéssel fogadták. Előfordultak olyan esetek, hogy a dolgozók maguk kérték valakinek az őrizetbe vételét.” (Heves m.)

A dolgozók zöme helyesli a preventív őrizetbe vételeket, sőt olyan kijelentések is elhangzottak, hogy „kár velük szemben ilyen humánusan bánni, mert ezek a személyek októberben nem voltak ilyen jószívuék”. (Komárom m.)

„A dolgozók részéről a preventív őrizetbe vételeket helyesléssel fogadták, mert azok a legtöbb esetben találkoztak igazságérzetükkel.” (Szabolcs-Szatmár m.)

„A március 15-i és április 4-i preventív intézkedések a dolgozók körében jó hatást váltottak ki. Több helyen elhangzott olyan vélemény, hogy nyugodtan ünnepelhetnek, mert látják a karhatalom erejét.” (Tolna m.)

A mezőgazdaságot irányító szervezetben az általunk tett intézkedésekkel kapcsolatos vélemények megoszlanak. A becsületes, párthoz és népi demokráciánkhoz hű elemek meglepődéssel és megnyugvással vették tudomásul, hogy letartóztattak olyan személyeket, akik részt vettek az ellenforradalomban, vagy különböző szervezeteket hoztak létre, amelyek éle a kommunisták és a népi demokratikus államrend ellen irányult. Más részük – ezek főleg értelmiségiek, akik között igen sok a volt MDP tag – az aggodalmainak adnak kifejezést a történetekkel kapcsolatban. Arról beszélnek, hogy „ez a helyzet tarthatatlan, mert dühöng a terror”. Nyugtalanok azért is, mert félnék attól, hogy előbb-utóbb ők is őrizetbe kerülnek. A régi értelmiségiek általában azt vallják, hogy: „politizálni nem szabad, bele kell nyugodni abba ami van”.

Intézkedéseinkkel kapcsolatban az ellenséges körökben nagyfokú idegességet, nyugtalanságot és félelmet tapasztaltunk. Több olyan ellenséges személy – akit március 15-én preventív őrizetbe vettünk – április 4-e előtt munkahelyéről szabadságot kért és elutazott lakhelyéről, hogy ezzel elkerülje újabb lefogatását. Mások – történetesen horthysta katonatiszt is – azért nem utazott el április 4. előtt, mert számított őrizetbe vételére és el akarta kerülni, hogy körözést adjanak ki ellene. A horthysta rendőrtisztek között is elterjedt az a vélemény, hogy a preventív intézkedések a jövőben minden alkalommal megismétlődnek majd. Egyesek úgy nyilatkoztak, hogy már nem is fogják bevárni őrizetbe vételüket, hanem pl. május 1. előtt három nappal összecsomagolnak és

önként jelentkeznek a rendőrségen. A preventív őrizetből szabadult személyek általában nem nyilatkoznak ellenséges módon a velük szemben alkalmazott rendszabályokról, sőt olyanok is vannak, akik azt hangoztatják, hogy a jövőben tartózkodni fognak minden ellenséges megnyilvánulástól, hogy elkerüljék az ismételt őrizetbe vételt. A horthysta erőszakszervek tagjainak jelentős része látszólag teljes passzivitásba vonult és megszakított minden eddigi kapcsolatot, félve a velük szembeni további intézkedésektől. E kategória most inkább csak a háttérből igyekszik szítani a hangulatot és továbbra is abban reménykedik, hogy majd az ENSZ diplomáciai, politikai és katonai síkon egyaránt rövidesen segítségükre siet.

Beérkezett adatainkból megállapítható, hogy az intézkedések hatására a klerikális reakció köreiben is zavar keletkezett. Az őrizetbe vételeket különbözőképpen kommentálják és többféle kombináció merült fel ennek okát illetően. Pl. Hamvas Endre csanádi püspök úgy vélekedik, hogy „az őrizetbe vételek a Vatikán által kiadott dekrétumra megtorlás volt”. Papi körökben úgy vélekednek, hogy az állam és a római katolikus egyház között a folyamatban lévő tárgyalások eredményességét kívánja az állam a papok ellen foganatosított adminisztratív intézkedésekkel elősegíteni. A református egyház vonalán tett intézkedések az egyházon belüli reakciós elemeket komoly mértékben visszahúzódnálásra készítették. Így pl. Papp László²⁸ teológiai professzor jelenleg teljesen passzívan viselkedik.

V.

Az a tény, hogy március 15-én, valamint április 4-én és az azt megelőző és követő napokban az ellenségnek nem sikerült előre tervezett és széles körben beharangozott akciókat végrehajtani, bizonyítja, hogy gazdasági és politikai életünkben – a Párt és a kormány intézkedései nyomán – bekövetkezett konszolidálódás lecsökkentette az ellenforradalom tömegbázisát, hogy a Belügyminisztérium megelőző intézkedései zavart és pánikot keltettek még a legelszántabb ellenforradalmárok soraiban is, illegalitásba kényszerítette és visszatartotta őket minden provokációs kísérlettől. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy bár a szovjet hadsereg alakulatai sehol nem avatkoztak bele az ellenforradalmi kísérletek likvidálásába, jelenlétük, tudata riasztóan hatott minden ellenforradalmárra.

Az, hogy az ellenforradalmi erőket visszavonulásra, hallgatásra, illegalitásba tudtuk kényszeríteni, nagy győzelme a proletár hatalomnak és súlyos veresége a magyar és a nemzetközi reakciónak.

Március 15-e előtt munkások, parasztok és értelmiségiek tömegei feszültségben éltek. Még a jó szándékúak is csak félve nyilatkoztak mellettünk. Vidékről pl. több olyan hírt kaptunk, hogy sokan azért nem fizetnek adót, mert meg akarják várni, hogy mi lesz márciusban. Több volt termelőszövetkezeti paraszt újbóli belépését tette függővé attól, hogy márciusban „hogyan álljuk a sarat”. Most városban és falun az emberek nagy része fellélegzett. Úgy érzik – és ennek hangot is adnak –, hogy megszabadultak az ellenség nyomásától. Ez a szabadabb légkör ma már szemmel látható hatással van az egész társadalmi és párt életünkre. A kivívott győzelem nagy lehetőséget biztosít további sikeres előrehaladásunk számára.

Amikor ezt megállapítjuk, mindjárt hozzá kell tennünk, hogy az ellenforradalmi erőket még korántsem vertük teljesen széjjel, nem semmisítettük meg őket. Ezt különösen hangsúlyozni kell, miután munkatársaink egy része látja a belső ellenséges erők kísérleteinek kudarcát, bizonyos mértékig megnyugodott.

A Belügyminisztérium beosztottai rendkívül lelkesen, odaadóan, fáradságot nem ismerve végezték el feladataikat. Az a bizonytalanság, amely az állomány nagy részében az októberi események során, vagy azt követően még megvolt, most éppen a megfeszített munka, az eredményes intézkedések, az ellenségre mért erőteljes csapások következtében jórészt megszűntek és ezért ma már munkatársaink sokkal harcosabban végzik feladataikat, mint két-három hónappal ezelőtt. Ez a tény nem szülhet elbizakodottságot sorainkban, különösen azért nem, mert nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy a Belügyminisztérium szervei még mindig nem nyerték vissza régi ütőképességüket.

Az elkövetkezendő időkben pedig még nagyobb erőfeszítésekre lesz szükség, mert az ellenséget most a csapás csak a felszínen érte. Minden jel arra mutat, hogy rendkívül sok az eddig még felderítetlen ellenséges csoportok száma, hogy ezek – bár úgy látszik elszigetelten működnek egymástól – de igen jelentős erők dolgoznak egyesítésükön központi összehangolt irányításuk megteremtésén. A legjelentősebb belső illegális központok, a régi és az új magyar emigrációs centrumok a legjelentősebb imperialista kémügynökségek, mind elsősorban az ellenforradalmi erők egyesítésén fáradoznak.

Az ellenség éles figyelemmel kíséri a gyors ütemű kibontakozást és megváltoztatta támadásának irányát, formáját és módszerét. Mélyebb illegalitásba vonult. Burkoltabban, finomabban az új körülmények között a háttérben megbújva igyekszik folytatni romboló munkáját. Az ellenség továbbra is feladatának tekinti az ellenforradalmi erők felrázását, felkutatását, hogy aktivizálhassák mindazokat, akik az októberi ellenforradalomban fegyveresen, tevőlegesen részt vettek. Olyan propagandát folytatnak, mely zavarja a tömegek tisztán látását, és igyekeznek nehézségeinket kihasználva, minél szélesebb tömegeket a kormánnyal szembeni állásfoglalásra hangolni. Támadásuk fő iránya várhatóan gazdasági életünk ellen irányul. Konkrét értesülésünk van arról, hogy Ausztriában élő ellenforradalmár vezető körök úgy vélekednek, hogy rendszerünket már belülről nem lehet megdönteni, külső segítségre pedig egyelőre nem számíthatnak. Ezért a belső illegáció fő feladatául azt adták meg, hogy gazdasági vonalon a szabotázs, a kártevés útján indítsák meg a támadást rendszerünk ellen. Emellett most a zavarkeltés érdekében egyre szélesebb körökben terjesztik pl. a pénz devalválásáról és az áremelésről szóló rémhíreket. El akarják hitetni a parasztokkal, hogy pl. a begyűjtés eltörléséről szóló kormányrendeletet visszavonják stb.

Az, hogy az ellenség erői mennyire térnek magukhoz az őket ért csapás után, hogy mennyire tudják megvalósítani további terveiket, az nagyrészt azon múlik, hogy sikerül-e a Belügyminisztériumnak saját apparátusát, munkáját jól megszervezni, hogy egy jól működő apparátus segítségével a közeljövőben behatolhassunk az ellenséges góccokba belföldön és külföldön, most hogy már a felületi csapások után a gyökereket támadhassuk.²⁹

VI.

A Belügyminisztérium személyi állománya, valamint a velünk együtt harcoló karhatalmi alakulatok harcos elszántságukról tettek bizonyosságot a proletárdiktatúra védelmében. Az egész munkára jellemző volt, hogy a vezetők és beosztottak egyaránt teljes erejükkel hozzáfogtak a feladatok megoldásához. Munkánkban mégis több hiányosságot találhatunk, melyeket elemeznünk kell, hogy tanulságait levonhassuk.

Olyan időket élünk, amikor rendkívül gyorsan változnak a körülmények, az erőviszonyok egyes kategóriákon belül, az ellenség tevékenysége, módszere stb. Éppen ezért alapvető hiba, hogy a nagy munka közben elmaradt az egyes akciók, a helyzet folyamatos értékelése, elemzése és ezért sokszor csak általában hadakoztunk az ellenség ellen.

Ezt bizonyítja pl. az is, hogy a február 15-től április 5-ig őrizetbevetteknek mindössze csak 18%-a az osztályidegen. A kecskeméti városi és járási rendőrkapitányság a megye területén 412 személyt vett őrizetbe, akik között nagy számban voltak kisparasztok, munkások, akiknek az volt a bűnük, hogy az ellenforradalmi időszak alatt kisebb-nagyobb mértékben szóban nyilvánították a véleményüket. Ugyanakkor a megye területén lakó tőkésék, kulákok és egyéb osztályidegen elemek nem kerültek őrizetbe.

A március 15-i internáltak közül csak 19%-a volt az osztályidegen. E tekintetben április 4-e előtti időben javult a helyzet és számuk 32,5%-ra emelkedett. Ennek a problémának a jelentőségét annál is inkább ki kell emelnünk, mivel ezen a téren az elmúlt ével mulasztásait is pótolnunk kell és a proletárdiktatúra teljes erejével kell súlytanunk az ellenséget. További munkánkban ezt állandóan tartsuk szem előtt.

A fent vázolt kép azt is bizonyítja, hogy a munkának még mindig túlnyomóan spontán jellege van, hogy nem épültünk be az ellenséges góccokba, hogy csak a felületen mozgunk. Azokat a hangoskodókat fogtuk el, akiket az egyre mélyebb illegalitásba

vonuló tényleges és legveszélyesebb ellenforradalmi erők mozgatnak. Itt a legfőbb ideje, hogy a rendszeres operatív munka minden vonalon meginduljon.

Bár márciusban 3000 szökött elítéltet fogtunk el, a szökött rabok összeszedése tekintetében sem kielégítő a munkánk. A minőségi körözés igen kevés. Az eredményeket nagyrészt az igazoltatások és razziák hozták. Csak ritkán fogtak el elítélt szökött rabot nyomozati munka alapján. Ma már az a helyzet, hogy úgy a szökött rabok összeszedése, mint pl. a fegyverek összegyűjtése érdekében a felszínes munka helyett komoly bűnüldözési munkát kell végezni. Ezért e téren is elengedhetetlenül szükséges a hálózati munka lépésről-lépésre való erősítése, fokozása.

A következő időkből fontos feladata lesz a rendőrségünknek, hogy az eddigieknél keményebben harcoljon az egyre nagyobb tért hódító prostitúció ellen, amely nemcsak az erkölcsi, hanem a gazdasági és politikai bűnözésnek a melegágya. Ezt a feladatot a rendőrség önmagában nem oldhatja meg, csak ha nagymértékben igénybe veszi a társadalmi szervezetek, a sajtó, a rádió és a film stb. erőteljes támogatását.

Adataink szerint a márciusi akciók során 96 esetben indokolatlanul állítottak elő személyeket. (Az összes előállítások cca. 0,5%-a.) Ez elítélendő és hiábavaló komplikációkhoz vezetett. Rontja a Belügyminisztérium tekintélyét és bántja a dolgozók igazságérzetét.

Kecskeméten pl. az április 4-i preventív őrizetesei szabadon bocsátása alkalmával kiderült, hogy a fogdában három olyan személy van, akiről semmiféle jelentés, vagy őrizetbe vételi utasítás nem volt. Ezeket egy héten keresztül minden indok nélkül fogva tartották.

Nagy eréllyel kell felvetnünk, hogy az utóbbi időben – a karhatalomnál és egyes rendőri szerveknél – elharapódzott a törvénysértés. Nógrád megyében pl. annak dacára, hogy a megyei rendőr főkapitányság több rendőr ellen eljárást indított és megfenyített a túlkapások és verekedések miatt, mégis a rendőröknek sok helyütt az a véleménye, hogy „vannak még, akiknek tartóznak veréssel és az ilyenek meg fogják kapni tőlünk a magukét”. A tabi őrsparancsnoknak és a járási közbiztonsági parancsnoknak is az a véleménye, hogy nem helyes ha elveszik a rendőrtől az „ököljogot”, mert akkor oda jutunk, ahol október 23-a előtt voltunk. A Nógrád megyei rendőri szervek olyan eszközöket is alkalmaztak, melyek különösen a jelenlegi politikai helyzetben már indokolatlanok és súlyos károkat is okoznak. A karhatalom mellett az utóbbi hónapokban a rendőrségnél is elharapódzott a gyanúsítottak bántalmazása. A törvénytelen ségeknek a legutóbbi időben már halálos áldozata is van. Szolnok megyében is több őrizettest halálra vertek.

Meg kell mondanunk, hogy ennek a brutális fellépésnek nem mindig az ellenség gyűlölete az oka és feltehető, hogy nem egy esetben a belügyi szervek szándékos lejáratásáról, a nép igazságérzetének szándékos megbántásáról van szó. Ezt bizonyítja, hogy több esetben előfordult, hogy termelőszövetkezeti elnököket, vagy családtagjaikat, párttagokat, és a népi demokráciához köztudomásúan hű embereket bántalmaztak.(sic!)

A törvénysértéseket a leghatározottabban el kell ítélni és a jövőben az elkövetőket a legszigorúbban felelősségre kell vonni, mert ezek a cselekmények taszítják tőlünk a becsületes dolgozók széles rétegeit is.

VII.

A februárban és márciusban végzett munkáért elismerés jár a beosztott elvtársaknak. Erre a munkára a pozitívum volt a jellemző. Ezt bizonyítja, hogy a munkások és parasztok nagy tömegei egyre inkább valóban a munkáshatalom támaszát, szilárd védelmezőjét látják a rendőri szervekben. Ez megnyilvánul abban is, hogy a lakosság egyre aktívabban támogatja a munkánkat. A komáromi kapitányságra pl. november eleje óta 276 bejelentés érkezett. Ennek 50 %-a eredményes nyomozás alapjául szolgált. Szabolcs-Szatmár megyében januárban 367 bejelentés érkezett, februárban 415, márciusban 486. Békés megyében jelenleg több bejelentést kapnak, mint az októberi események előtt.

A dolgozókkal való kapcsolat megszilárdítása és további javítása a Belügyminisztérium minden szervének alapvető, elsőrendű feladata. Tisztában kell

lennünk azzal, hogy a legszélesebb dolgozó tömegek támogatása nélkül bármilyen fegyelmezett és jól felszerelt apparátusunk lesz a jövőben, nem tudjuk végrehajtani eredményesen a párt utasítását: az ellenség teljes megsemmisítését.

Előrelátható, hogy május 1. egyre szilárduló proletárhatalmunk újabb győzelmi állomása lesz. A május 1-i felvonulások biztosítása, mindenféle ellenséges provokáció elhárítása a mi megtisztelő feladatunk lesz. Ezt annak figyelembe vételével kell végrehajtani, hogy az eddigi ünnepi alkalmaktól eltérően jelentős tömegek lesznek az utcán, ami megkönnyíti az ellenség számára a mozgást. Ez magában rejti azt a lehetőséget, hogy megkísérelnek provokálni, esetleg diverziós cselekedeteket végrehajtani. Ezért éberségünket továbbra is fokoznunk kell és a tőlünk telhető minden intézkedést meg kell tenni, hogy a munkásosztály nemzetközi ünnepét semmilyen erő ne zavarhassa meg.³⁰

Befejezve újra megállapítjuk, hogy azok a sikerek, melyek az utóbbi időben megszülettek az ellenforradalom elleni harcban a Szovjet Hadsereg segítségének, az összes politikai, gazdasági és adminisztratív intézkedések összességének az eredményei. A részünkről elért sikereket elsősorban annak tudjuk be, hogy igyekeztünk a Párt mutatta úton járni és megszabott feladatainkat a legjobb tudásunk szerint elvégezni.

Budapest, 1957. április 10-én

[MOL XIX-B-1-y-1957. április 29. 1. d. Aláírás nélküli, géppel írt szöveg.]

FELHÍVÁS BUDAPESTI NÉPEKHEZ!

A Kádár kormány áruló politikája, az általa létrehozott jelenlegi katonai terrorcselekményei szükségessé teszi, hogy az októberi forradalom becsületesen helytálló "SZITTYA csoport" ismét jelentkezzen és teljes erejével küzdjön minden hazárrúló ellen.

Hazárrúlónak tekintjük mindazokat, akik maradéktalanul kiszolgáltatják hazánk legkiválóbb fiataljait a szovjet bárencsnek.

Akik meggyalázzák az októberi forradalom hőseit és hazánk egészséges mozdulását ellenforradalomnak merik nevezni.

Akik fegyvert fognak, gumibotot alkalmaznak a nép ellen és egyenruhájuk vörös csillagot kérnek.

Mind ezek ellen küzd újra a Szittyá csoport, melynek eredményes működése hazánk iránt érzett feddhetetlen szeretet és ragaszkodás a garancia.

Magyarok, ismertessétek felhívásunkat és támogassátok becsületos nemzeti harcában csoportunkat.

Készüljünk március 15.-ére.

Éljen a független szabad Magyarország!

1957 február hó

"SZITTYA csoport"

ÁBTL 3. 1. 9. V-143714/2

MAGYAROK!

Tiltakozásul a Kádár - kormány terrorja és a szovjet csapatok magyarországi tartózkodása ellen, valamint az 1848 márciusi és 1956 októberi hősek emlékének tiszteletére

március 15 - én délután 3 és 4 óra között

ne tartózkodjunk az utcán és néma tüntetésünkkel adjuk tudtára a világnak, hogy a magyar nép ellenállását fegyverrel letörni sohasem lehet!

1957 március

TERJESSED!

/Szittyá csoport/

ÁBTL 3. 1. 9. V-143714/2

Április 4 nekünk nem ünneptünk!
A szovjet megszállás elleni tiltakozásul 4-én délután 3 és 4 óra között ne tartózkodjunk az utcán.
Ha magyar vagy Te is segítsz!
TERJESZD!

ÁBTL 3. 1. 9. V-143714/2

Március 15-én 3 és 4 óra között
ne tartózkodjunk az utcán.
Ezzel adjunk tiszteletet 1848
1956 magyar hőseinek

ÁBTL 3. 1. 9. V-143714/2

¹ Jelen dokumentumközlés végén facsimile közlöm ezeket a röplapokat. Készítőik („Szittyá csoport”) ellen a politikai rendőrség izgatás és államellenes szervezkedés vádjával indított eljárást. ÁBTL 3. 1. 9. V-143714+/1,2 Nagy Lajos és társai.

² Budapest mellett Miskolcon, Egerben, Gyulán, Kecskeméten, Hódmezővásárhelyen, Tatabányán, illetve Salgótarjánban lőttek karhatalmisták a tüntető tömegbe.

³ A börtönök annyira megteltek, hogy a Nagy Imre első miniszterelnöksége alatt felszámolt internálótáborokat is újból üzembe helyezték.

⁴ Az ún. mecseki láthatatlanok egy fegyveres szabadságharcos csoport volt (egyes források szerint mintegy 3-4000 fő) akik a forradalom leverése után még hetekig, egyes felkelők, pedig több hónapig ellenálltak a Mecsek hegyeiben rejtőzve. 1957. március 14-én tartóztatták le őket, vezetőjüket Petrus Józsefet halálra ítélték és kivégezték. Bank Barbara: A mecseki láthatatlanok <http://1956emleke.hu/index.php?csz=266318> valamint Romváry Ferenc–Rozs András: *Mecseki láthatatlanok, Pécs – 1956. Dokumentumok és emlékezések*. Budapest, Pécs Története Alapítvány, 1997.

⁵ Egy – Marosán Györgynek a szombathelyi beszédéből idéző – röplap ezt az alábbiak szerint fogalmazta meg: „Márciusban mi is ott leszünk! Az ellenforradalom még mindig remél. Vannak, akik arról beszélnek, hogy márciusban újra kezdik (MUK). De tessék vigyázni, mert márciusban mi is ott leszünk! Tessék tudomásul venni, hogy ott lesz karhatalmunk is – puskával, s ha szükség lesz rá, fel fogjuk fegyverezni a magyar munkásosztályt. Nem fogjuk fegyver nélkül hagyni a kommunistákat és a munkásosztály színe-javát. És akkor tisztelt fasiszták és ellenforradalmárok, lehet kezdeni...” Az Országos Széchényi Könyvtár Kisnyomtatványtárának 1956-os különgyűjteménye. http://mek.oszk.hu/04000/04056/html/plakat/plakat1956_0295.html

⁶ Lásd jelen forrásközlés utolsó dokumentumát.

⁷ A Budapesti Forradalmi Karhatalmi Ezred III. zászlóaljának Marosán György részére készített feljegyzése, 1957. január 3. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Archiv Irattára (továbbiakban IRM AI) BM Kollégium 20821/1957/1

⁸ Jegyzőkönyv az MSZMP Intéző Bizottsága által 1957. január 14-én tartott ülésről, 1957. január 14. In *A Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei I. kötet 1956. november 11–1957. január 14.* Szerk. Némethné Vágyi Karola és Sipos Levente. Budapest, Intera Rt. 1993. 305–306.

⁹ Az egyik legelső ilyen dokumentum – mely jelen válogatásba nem került be – az Országos Rendőr főkapitányság február 8-án készített jelentése a Politikai Nyomozó Főosztály 1956. november 8. és 1957. február 1. között végzett munkájáról és feladatairól. IRM AI BM Kollégium 7-321/1957. Szintén nem került be a válogatásba az ORFK Vasúti Főosztálya vezetőjének az utasítása, amely a vasúti rendőrség március 15-ére vonatkozó készülségi szolgálatát, illetve riadótervet szabályozta. A vasúti rendőrség riadó terve az alábbi – szigorúan titkos és ma már kissé együgyűnek tűnő – parancsmondattal indult: „Rezsőt értesítsék ki, azonnal jöjjön be!” Az ORFK Vasúti Főosztály vezetőjének 3. sz. utasítása, 1957. február 24. IRM AI Parancsgyűjtemény 3/1957.

¹⁰ Az Ideiglenes Intézőbizottság 1957 elején döntött a Munkásőrség megalakításáról, elnevezéséről. Ennek értelmében a Munkásőrség parancsnoksága szakirányítás szempontjából közvetlenül a belügyminiszterhez tartozott, azonban a rendelkezési jog kizárólag az Intéző Bizottságot illette meg. Az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága 1957. január 29., február 12. és február 19-i üléseinek jegyzőkönyvei. In *A Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei II. kötet 1957. január 25–1957. április 2.* Szerk. Némethné Vágyi Karola és Urbán Károly. Budapest, Intera Rt. 1993. 55–83., 107–136., és 137–156., valamint a MSZMP Ideiglenes Központi Bizottság (IKB) Titkársága 1957. április 19-ei ülésének jegyzőkönyve. In *A Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei V. kötet 1956. november 14–1957. június 26.* Szerk. Baráth Magdolna, Feitl István, Némethné Vágyi Karola és Ripp Zoltán. Budapest, Napvilág Kiadó 1998. 175–207.

¹¹ Egy 1956 novemberében történt megbeszélés értelmében a Securitate több száz magyarul tudó alkalmazottjával segítette Magyarországon az „ÁVH” újjászervezését. Irányítójuk Einhorn Vilmos, a budapesti román nagykövetség tanácsosa volt. Bővebben: *Magyar–román kapcsolatok 1956–1958. Dokumentumok*. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta Lipcsei Ildikó. Budapest, Paulus-Publishing – Nagy Imre Alapítvány, 2004. 45. Lásd még: Stefano Bottoni – Novák Csaba Zoltán: Az 1956. évi magyar forradalom sajátos romániai következménye: tervszerű politikai megtorlások előkészítése Romániában. *Levéltári Szemle*, 2006/3. 61–73.

¹² Az 5003/1956. (XI. 7.) BM sz. rendelet gyakorlatilag feloszlatta az Államvédelmi Hatóságot. Nagy Imre 1956. október 28-i rádióbeszédében ugyan bejelentette az ÁVH felszámolását és egy demokratikus rendőrség megszervezését, ám az ÁVH szervezetileg ekkor már nem is létezett, Nagy beszéde pedig önmagában nem volt „jogforrás”. (A Minisztertanács 1953. július 17-i ülésén 500/6/1953. sz. határozatával elrendelte az ÁVH mint önálló szerv megszüntetését és a Belügyminisztériummal való összevonását, a határozat azonban nem került nyilvánosságra.) A kormány 1956. december 28-i ülésén tárgyalta meg a rendőrségről szóló 1955. évi 22. sz. törvényerejű rendelet kiegészítését, mely kimondta: „a Belügyminisztérium államvédelmi szerveinek megszüntetése folytán az állambiztonsági feladatok ellátására a rendőrség szervezetén belül politikai nyomozó szerveket kellett felállítani.” Lásd. Az 1956. december 28-i minisztertanácsi ülés jegyzőkönyve. MOL, Minisztertanácsi jegyzőkönyvek (XIX–A–83–a), 161. d. Bővebben Pintér Tamás: A Belügyminisztérium újjászervezésének kezdetei az 1956-os forradalom után. *Múltunk*, 2002/1. sz. 176–177. és 193–194.

¹³ Pintér: i. m. 201., valamint Szakolczai Attila: A fegyveres erőszakszervek restaurálása 1956–1957 fordulóján. In *Évkönyv VII. 1999.* Szerk. Ständeisky Éva és Rainer M. János, Budapest, 1956-os Intézet, 1999. 18–60.

¹⁴ A belügyi vezetés elégedettségét március 15-e problémamentes biztosításért a személyi állomány dicséretben részesítéséről szóló belügyminiszteri parancsban is kifejezésre juttatta. A MNK Belügyminiszterének 3. számú parancsa, 1957. március 20. ÁBTL Könyvtár. *Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye. 1957.* Budapest, BM, 1959. 3.

¹⁵ Ide az alábbi kézzel írt kiegészítés került: „internálás, preventív őrizetbe vétel”

¹⁶ IX/8. rendszabály: szobahallgatás; IX/9. rendszabály: telefonellenőrzés.

¹⁷ Egy a BM ORFK II. Főosztály 3. Osztálya által készített tervezet egyik pontja az MSZMP feladataira, magatartásra is tett javaslatokat: „1.) A Párt mutassa meg erejét. Március 15-ét megelőzően rendezzen gyűléseket, esetleg tüntetéseket. A Párt közvetlenül vezesse és rendezze a március 15-i ünnepségeket. Nyilvános helyen csak ott engedjen a Párt ünnepségeket, ahol megfelelő erőnk van megakadályozni, hogy az ellenforradalmi erők azt ellenünk fordíthassák. A Párt adjon ki Petőfi jelvényt, hasonlóan az 1942-es jelvényhez. 2.) A sajtó és rádió rendszeresen leplezze le az ellenforradalom készülődéseit, céljait és mutassa meg az esetleges provokáció következményeit. Ugyanakkor világítsák meg, hogy a 48-as ifjak márciusi örökösei mi, kommunisták vagyunk, mi vagyunk a magyar függetlenség igazi harcosai. Leplezze le az ellenforradalmárok által elképzelt nemzeti egységet, mutassa meg, hogy az igazi hazafiság párosul a nemzetköziséggel a piros zászló és az ötágú csillag éppen úgy a magyar dolgozóké, mint a nemzeti zászló és a címer. Ennek megfelelően el kell érni, hogy az október 23-a előtt megvolt és az ellenforradalom által elpusztított dekorációk visszakerüljenek a helyükre.” Tervezet az 1957 tavaszán várható ellenforradalmi támadás leküzdésére, 1957. február 11. ÁBTL 1.6.

¹⁸ Véleményem szerint elírás, valószínűleg március 21-ére, a Tanácsköztársaság kikiáltásának 38. évfordulójára gondoltak.

¹⁹ A Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetséget (MÖHOSZ) 1955-ben a Magyar Dolgozók Pártja hozta létre, ami 1956. október 30-án kettévált a Magyar Nemzeti Repülő Szövetségre és a Szabadságharcos Szövetségre. 1956 novemberében megkezdtek az „ellenforradalmár” gyanús személyek kizárását és később létrehozták a Magyar Honvédelmi Sport Szövetséget az MHS-t, majd 1967-től a Magyar Honvédelmi Szövetséget (MHSZ).

²⁰ pénzügyi

²¹ Katonai Büntető Törvénykönyv (KTBTK)

²² Jelen parancs helyenként szöveghűen megegyezik az ORFK II. Főosztály Elnöki Osztálya által készített tervezettel. (1957. február 12.) Lásd 1. dokumentumot.

²³ A belügyminiszter 1/1957 (III. 19.) BM számú rendelete a kitiltásról és a rendőrhatalom felügyelet alá helyezéséről. *Magyar Közlöny* 1957/32. sz. (III. 19.) 190., valamint a Magyar Népköztársaság Belügyminiszter helyettesének 16. számú utasítása a rendőri felügyelet és kitiltás részletes szabályainak megállapítása tárgyában, 1957. március 8. ÁBTL Könyvtár. *Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye. 1957.* Budapest, BM, 1959. 364–371.

²⁴ Dag Hammarskjöld (1905–1961) az ENSZ főtitkára 1953–1961 között.

²⁵ Strassburgi Ellenforradalmi Comité helyesen: Magyar Forradalmi Tanács. 1957 januárjában alakult meg, elnöke Kéthly Anna (1889–1976), társelnöke Kővágó József (1913–1996), alelnöke Király Béla (1912–) volt.

²⁶ Renner Péter (1933–1958) térképész, akit szervezkedés vezetése, valamint kémkedés vádjával halálra ítélték és kivégeztek.

²⁷ A mellékletek nem közlöm.

²⁸ Helyesen: Pap László (1908–1983) református lelkész, teológiai tanár.

²⁹ Kádár pár nappal később a BM pártaktíváján hasonlóan fogalmazta meg a megtorlás programját: „[...] hogy mi a tömeg részét a dolgoknak elég tűrhetően csináljuk és hogy az ellenforradalom fájáról a leveleket levetni, meg a lehullott leveleket összekotorni, vagyis behordani annyi szemetet kiszni, tűrhetően csináljuk. Különbözőbb fajta panaszok nincsenek, de ami az ellenforradalom fájából a törzset és gyökeret illeti, szerintem messze vagyunk még attól, hogy megoldhattuk volna a feladatot.” Kádár felszólalása a BM pártaktívájának értekezletén, 1957. április 20. PIL 765. f. 24. ö. e. Bővebben: Huszár Tibor: *Kádár János politikai életrajza, 1956. november – 1989. június. 2. kötet.* Budapest, Szabad Tér Kiadó – Kossuth Kiadó, 2003. 55.

³⁰ 1957. május 1-én valóban nem történt semmilyen provokáció, rendszer ellenes tiltakozás, sőt a Hősök terén több mint 400.000-en hallgatták végig és tapsolták meg Kádár János miniszterelnöknek, az Ideiglenes Központi Bizottság (IKB) elnökének beszédét. A kádári megtorlásról és konszolidációról bővebben: Huszár Tibor – Szabó János: *Restauráció vagy kiigazítás. A kádári represszió intézményesülése 1956–1962.* Budapest, Zrínyi Kiadó, 1999.